

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΠΡΟΣ ΕΝΑΝ ΕΝΙΑΙΟ ΧΩΡΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΣΕ ΕΥΡΩ

Φεβρουάριος 2006

BCE ECB EZB EKT EKP

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ

4η ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΟΔΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΠΡΟΣ ΕΝΑΝ ΕΝΙΑΙΟ ΧΩΡΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΣΕ ΕΥΡΩ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ

4η ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΟΔΟΥ

Φεβρουάριος 2006

Το 2006
σε όλες τις εκδόσεις
της ΕΚΤ θα
απεικονίζεται
λεπτομέρεια από το
τραπεζογραμμάτιο
των 5 ευρώ.

© Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2006

Διεύθυνση

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main, Germany

Ταχυδρομική θυρίδα

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main, Germany

Τηλέφωνο

+49 69 1344 0

Δικτυακός τόπος

<http://www.ecb.int>

Φαξ

+49 69 1344 6000

Τέλεξ

411 144 ecb d

*Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή για εκπαι-
δευτικούς και μη εμπορικούς σκοπούς,
εφόσον αναφέρεται η πηγή.*

ISSN 1725-6445 (της ελληνικής
μετάφρασης, για την ηλεκτρονική
έκδοση)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I ΣΕΡΑ: ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1.1	Οι γενικοί στόχοι του ΣΕΡΑ	8
1.1.1	Ο ΣΕΡΑ θα εξαλείψει τα εθνικά σύνορα	8
1.1.2	Ο ΣΕΡΑ θα επικεντρωθεί στη ζώνη του ευρώ	8
1.1.3	Ο ΣΕΡΑ θα είναι προσανατολισμένος προς το μέλλον	8
1.1.4	Ο ΣΕΡΑ θα είναι εύχρηστος	9
1.1.5	Ο ΣΕΡΑ θα χρειαστεί στρατηγική επικοινωνίας	9
1.1.6	Ο ΣΕΡΑ θα ωφελήσει και τις τράπεζες	10
1.1.7	Το χρονικό πλαίσιο της διαδικασίας του ΣΕΡΑ θα τηρηθεί	11
1.1.8	Οι στόχοι του ΣΕΡΑ θα επικεντρωθούν στη θέσπιση κοινών προτύπων και διαδικασιών	11
1.2	Οι μέθοδοι εργασίας	12
1.2.1	Η μετάβαση προς τον ΣΕΡΑ πρέπει να γίνει με τη μορφή σχεδίου	12
1.2.2	Οι χρήστες πρέπει να συμμετέχουν	12
1.2.3	Οι δημόσιες υπηρεσίες καλούνται να αποτελέσουν παράδειγμα	13
1.2.4	Η εθνική μετάπτωση στον ΣΕΡΑ πρέπει να είναι καλά οργανωμένη	13

4	2	ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΣΑ, ΤΙΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΤΟΥ ΣΕΡΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΣΗΜΕΙΩΘΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ	14
	2.1	Μεταφορές πιστώσεων	14
	2.2	Άμεσες χρεώσεις	16
	2.3	Πληρωμές με κάρτα	17
	2.4	Μετρητά, επιταγές και άλλα μέσα πληρωμής μικρής αξίας εκτός ΣΕΡΑ	20
	2.5	Υποδομές εκκαθάρισης και διακανονισμού πληρωμών μικρής αξίας	21
	2.6	Πρότυπα	22

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

24

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Ευρωσύστημα έχει ένα όραμα για τον Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε Ευρώ (Single Euro Payments Area – SEPA): μια ζώνη ευρώ όπου όλες οι πληρωμές θα είναι εγχώριες, όπου δεν θα γίνεται πλέον διάκριση μεταξύ εθνικών και διασυνοριακών πληρωμών. Αυτό σημαίνει ότι το σχέδιο SEPA δεν αποβλέπει μόνο στη βελτίωση της αποδοτικότητας των διασυνοριακών πληρωμών, αλλά και στην ανάπτυξη κοινών μέσων, προτύπων, διαδικασιών και υποδομών για την προώθηση αξιολογών οικονομικών κλίμακας. Εντός του SEPA, οι πελάτες θα μπορούν να πραγματοποιούν πληρωμές σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ με την ίδια αποδοτικότητα και ασφάλεια όπως συμβαίνει σήμερα εντός των χωρών τους. Εάν το επιθυμούν, θα μπορούν να το πράξουν χρησιμοποιώντας ένα μόνο λογαριασμό και μία μόνο κάρτα πληρωμών.

Ο SEPA αποτελεί φυσική εξέλιξη της εισαγωγής του ευρώ και γι' αυτό επικεντρώνεται στη ζώνη του ευρώ. Εντούτοις, θα συμβάλει επίσης στη βελτίωση της Ενιαίας Αγοράς και στην εκπλήρωση των στόχων του προγράμματος της Λισσαβώνας. Ο SEPA θα γίνει αποδεκτός από τους χρήστες, και επομένως θα τεθεί σε εφαρμογή, μόνο εάν είναι προσανατολισμένος προς το μέλλον, εάν προβλέψει τη μορφή που θα έχουν τα σύγχρονα συστήματα πληρωμών στο τέλος της δεκαετίας και εάν εκμεταλλευτεί τις νέες ευκαιρίες που προσφέρει η πρόοδος στις τεχνολογίες πληροφορικής.

Είναι σημαντικό οι πάροχοι υπηρεσιών του SEPA να λάβουν υπόψη τις ανάγκες διαφορετικών ομάδων πελατών. Επειδή ο SEPA θα ζητήσει από τους πελάτες να αλλάξουν τις συνήθειές τους, είναι απαραίτητο να εξευρεθούν λύσεις που θα είναι όσο το δυνατόν πιο εύκολες, αποδοτικές από άποψη κόστους και εύχρηστες για τους πελάτες των τραπεζών. Ως προς αυτό, είναι αναγκαίο να συμμετέχουν στο σχέδιο οι εκπρόσωποι των χρηστών του SEPA – εταιρίες, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, πολίτες και δημόσιες αρχές. Επιπλέον, θα χρειαστεί η

κατάλληλη στρατηγική επικοινωνίας, η οποία θα πρέπει να σχεδιάζεται ήδη από αυτό το στάδιο.

Το 2002, η ευρωπαϊκή τραπεζική κοινότητα προέβλεπε ότι ο SEPA θα είχε ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2010. Το 2004, το Ευρωσύστημα πρότεινε, και οι τράπεζες συμφώνησαν, να δοθεί στους καταναλωτές η δυνατότητα να χρησιμοποιούν πανευρωπαϊκά μέσα πληρωμής ήδη από τον Ιανουάριο του 2008. Το Ευρωσύστημα δεν κρίνει αναγκαία τη μεταβολή αυτών των προθεσμιών. Ωστόσο, θεωρεί ότι τα αποτελέσματα που αναμένονται μέχρι τότε θα πρέπει να καθοριστούν με μεγαλύτερη σαφήνεια.

Ο SEPA αποτελεί σημαντικό ευρωπαϊκό στόχο, ο οποίος από άποψη φιλοδοξίας, μεγέθους και πολυπλοκότητας μπορεί να συγκριθεί με τη μετάβαση στα τραπεζογραμματάρια και τα κέρματα ευρώ. Συνεπώς, πρέπει να εκτελεστεί όπως ένα σχέδιο: μπορεί να επιτύχει μόνο εάν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετέχουν στη διαδικασία θέσουν τους ίδιους στόχους και ακολουθήσουν το ίδιο πρόγραμμα με συμφωνηθέντα ορόσημα.

Εναπόκειται στις δημόσιες αρχές, στο Ευρωσύστημα και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή πιο συγκεκριμένα να αποσαφηνίσουν τους τελικούς στόχους του SEPA, αφού εξετάσουν προσεκτικά τις προσδοκίες όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Αυτός είναι ο βασικός στόχος της εν λόγω έκθεσης, η οποία συντάχθηκε κατόπιν εκτεταμένων διαβουλεύσεων με όλους τους βασικούς παράγοντες, τράπεζες και χρήστες, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Λόγω του πολιτικού χαρακτήρα του SEPA, είναι επίσης πολύ σημαντικό η δημόσια διοίκηση, η οποία χρησιμοποιεί υπηρεσίες πληρωμών σε πολύ μεγάλο βαθμό, να αποτελέσει παράδειγμα και να είναι ο πρώτος τομέας που θα προσχωρήσει στον SEPA.

Ο τραπεζικός κλάδος ανέλαβε να παραδώσει τα προϊόντα του SEPA, ιδίως τις προδιαγραφές των νέων μέσων πληρωμής. Εναπόκειται σε αυτόν

να αναπτύξει και να συντηρήσει βιώσιμα και επικερδή επιχειρηματικά μοντέλα συμβατά με τον SEPA. Πράγματι, οι οικονομίες κλίμακας, ο αυξημένος ανταγωνισμός και η μεγαλύτερη αποδοτικότητα δεν θα επηρεάσουν μόνο τα έσοδα των τραπεζών, αλλά και το κόστος τους.

Ενώ οι στόχοι του SEPA και τα αποτελέσματά τους πρέπει να καθοριστούν σε επίπεδο ζώνης ευρώ, η πορεία μετάπτωσης στον SEPA θα πρέπει να οργανωθεί σε εθνικό επίπεδο, επειδή τα σημεία εκκίνησης είναι διαφορετικά. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες θα διευκολύνουν αυτή τη διαδικασία.

ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΟΥ SEPA

Κατά την ολοκλήρωση της διαδικασίας του SEPA, αναμένεται ότι όλες οι συναλλαγές που αφορούν μεταφορές πιστώσεων στη ζώνη του ευρώ θα διεκπεραιώνονται σύμφωνα με ένα μόνο σύνολο ευρωπαϊκών συστημάτων. Πέραν του συστήματος που έχει επί του παρόντος καθορίσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (European Payments Council – EPC), το Ευρωσύστημα αναμένει τη δημιουργία προτύπου για πληρωμές κατά προτεραιότητα (την ίδια ημέρα). Και τα δύο πρότυπα θα πρέπει να επιτρέπουν τη συμπερίληψη δομημένων στοιχείων για τον πελάτη, προκειμένου να διευκολύνονται η ηλεκτρονική τιμολόγηση και η αυτόματη συμφωνία λογαριασμών. Το Ευρωσύστημα αναμένει ότι, μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2008, τα συστήματα που έχουν καθοριστεί από το EPC θα είναι διαθέσιμα στους πελάτες παράλληλα με τα εθνικά μέσα. Μέχρι το τέλος του 2010, το Ευρωσύστημα αναμένει ότι η δημόσια διοίκηση, οι εταιρίες και ίσως οι πολίτες θα χρησιμοποιούν αποκλειστικά τις μεταφορές πιστώσεων του SEPA.

Όσον αφορά τις άμεσες χρεώσεις, τελικός στόχος είναι η διεκπεραίωση όλων των συναλλαγών άμεσης χρέωσης της ζώνης του ευρώ σύμφωνα με το σύστημα άμεσης χρέωσης του SEPA το οποίο καθορίστηκε από το EPC. Είναι απαραίτητη η προσθήκη επιπλέον επιλογών στο σύστημα αυτό, προκειμένου να παρέχει κατάλληλες λύσεις σε πελάτες με διαφορετικές ανάγκες (π.χ. συναλλαγές μεταξύ

επιχειρήσεων). Αναμένεται ότι το βασικό σύστημα άμεσης χρέωσης του SEPA θα τεθεί σε πλήρη λειτουργία την 1η Ιανουαρίου 2008. Η ημερομηνία ολοκλήρωσης της μετάπτωσης από τα υφιστάμενα εθνικά συστήματα άμεσης χρέωσης στο σύστημα του SEPA θα μπορούσε να καθοριστεί από τα εθνικά σχέδια μετάπτωσης. Το EPC θα πρέπει να διερευνήσει τους κινδύνους από την πιθανή συνύπαρξη, μετά το 2010, των εθνικών συστημάτων άμεσης χρέωσης με το σύστημα του SEPA.

Στόχος του SEPA για τις πληρωμές με κάρτα είναι η μετάβαση των εγχώριων υπηρεσιών από εθνικό επίπεδο σε επίπεδο ζώνης ευρώ. Συνεπώς, ο τελικός στόχος του σχεδίου SEPA σε αυτό τον τομέα είναι να διευκολύνει την ανάπτυξη αυτού του μέσου, τόσο από την πλευρά της προσφοράς (τράπεζες) όσο και από την πλευρά της ζήτησης (κάτοχοι κάρτας, έμποροι), σε όλη τη ζώνη του ευρώ χωρίς διάκριση εντός του SEPA μεταξύ εθνικών και διασυνοριακών πληρωμών. Σήμερα, με μια εθνική (χρεωστική) κάρτα, οι κάτοχοι κάρτας είναι σε θέση να πραγματοποιούν πληρωμές σε όλη τη χώρα χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς. Στο μέλλον, με μια εγχώρια κάρτα, οι κάτοχοι κάρτας θα μπορούν να πραγματοποιούν πληρωμές σε όλη τη ζώνη του ευρώ. Συνεπώς, τα εθνικά συστήματα καρτών πρέπει να βρουν τον τρόπο να επεκτείνουν το δίκτυο αποδοχής συναλλαγών με κάρτα σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ. Κάθε κάτοχος κάρτας θα πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιεί την κάρτα του σε οποιοδήποτε ATM ή σημείο πώλησης (εφόσον η τράπεζα ή ο έμπορος αποδέχεται το είδος/επωνυμία της εν λόγω κάρτας), με λογικό κόστος και ανεξάρτητα από τη χώρα έκδοσης της κάρτας. Ο έμπορος θα πρέπει να μπορεί να επιλέγει τη συνεργασία με οποιαδήποτε αποδέκτρια τράπεζα εγκατεστημένη σε οποιαδήποτε χώρα εντός της ζώνης του ευρώ. Όταν ένα σύστημα καρτών θεσπίζει διατραπεζική χρέωση (interchange fee), δεν θα πρέπει να υπάρχει διαφορά στο επίπεδο χρέωσης βάσει γεωγραφικών παραγόντων.

Το Σεπτέμβριο του 2005, το EPC παρουσίασε κανονισμούς για τη μεταφορά πιστώσεων και

την άμεση χρέωση του SEPA. Οι κανονισμοί αυτοί αποτελούν σημαντικό ορόσημο στην πορεία προς τον SEPA. Το Ευρωσύστημα εκτιμά την αφοσίωση και το έργο του EPC και των ομάδων εργασίας του και κατανοεί τη δυσκολία επίτευξης κοινής συμφωνίας σε τόσο πολύπλοκα θέματα, ιδίως ενώπιον διαφορετικών εθνικών πρακτικών. Ωστόσο, το Ευρωσύστημα ενθαρρύνει το EPC να συμπληρώσει το έργο αυτό, καθορίζοντας τις λίγες επιπρόσθετες επιλογές που αναφέρονται παραπάνω, ώστε οι ευρωπαίοι χρήστες να εντοπίσουν πιο εύκολα τα μέσα που ταιριάζουν στις ανάγκες και τις προσδοκίες τους.

Το EPC ενέκρινε επίσης το πλαίσιο του SEPA για τις κάρτες, το οποίο αποτελεί άλλο ένα σημαντικό ορόσημο για την ολοκλήρωση του SEPA. Ωστόσο, το Ευρωσύστημα σημειώνει ότι το πλαίσιο αφήνει περιθώρια για διαφορετικές ερμηνείες και παραμένει γενικό σε ορισμένα ζητήματα. Θα ήταν επομένως ευπρόσδεκτη περαιτέρω επεξεργασία αυτού του θέματος.

ΟΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΤΟΥ SEPA

Η υφιστάμενη υποδομή για τη διεκπεραίωση πληρωμών μικρής αξίας σχεδιάστηκε για την εξυπηρέτηση ανεξάρτητων εθνικών συστημάτων πληρωμών. Με τον SEPA, θα χρειαστεί σημαντική ενοποίηση προκειμένου οι τράπεζες και οι πελάτες να μπορούν να ωφεληθούν από τις οικονομίες κλίμακας. Το Ευρωσύστημα συμφωνεί ότι η διαδικασία αυτή θα πρέπει να καθοδηγείται από την αγορά και ίσως να μην έχει ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2010. Ωστόσο, αναμένεται ότι μέχρι τότε η υποδομή πληρωμών στη ζώνη του ευρώ θα έχει καταστεί πλήρως *διαλειτουργική*. Μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2008, το Ευρωσύστημα αναμένει ότι όλες οι υποδομές που θα υφίστανται ακόμη θα διεκπεραιώνουν σε εθνικό επίπεδο τόσο τα “παλαιά” εθνικά μέσα όσο και τα “νέα” μέσα του SEPA, δηλαδή θα πρέπει να είναι σε θέση να διεκπεραιώνουν πληρωμές που έχουν εκτελεστεί με πανευρωπαϊκά μέσα/συστήματα καρτών παράλληλα με τις εθνικές πληρωμές στη χώρα τους.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι πληρωμές εντός του SEPA είναι αποδοτικές, είναι ουσιώδες να υπάρξει συμφωνία για τα *πρότυπα* από τράπεζες προς πελάτες και από πελάτες προς τράπεζες, ώστε να μεγιστοποιηθεί το επίπεδο αυτοματοποιημένης επεξεργασίας (*straight-through processing*). Είναι επίσης απαραίτητη η ύπαρξη κοινών προτύπων ασφαλείας. Στο τομέα της διαλειτουργικότητας όσον αφορά τα συστήματα καρτών και τις υποδομές, το Ευρωσύστημα ενθαρρύνει σθεναρά το EPC να ξεκινήσει τις τεχνικές εργασίες το συντομότερο δυνατόν.

Η ηλεκτρονική τιμολόγηση μέσω των υποδομών πληρωμής αποτελεί μια νέα μορφή υπηρεσίας με εξαιρετικές δυνατότητες. Το Ευρωσύστημα επομένως προτρέπει τον τραπεζικό τομέα να εξετάσει το ζήτημα αυτό και να παρουσιάσει πρόταση για τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να υπάρξει συντονισμός για την ανάπτυξη αυτής της νέας μορφής υπηρεσίας και των προτύπων της σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σε σχέση με τις διαδικασίες του SEPA.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά την εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2002, οι πολίτες της ζώνης του ευρώ μπορούν πλέον να πραγματοποιούν πληρωμές με μετρητά και στις 12 χώρες χρησιμοποιώντας ένα μόνο πορτοφόλι και ένα μόνιμο νόμισμα με την ίδια ευκολία όπως και με τα εθνικά τραπεζογραμματία και κέρματα. Αυτό όμως που αποτελεί πραγματικότητα για τις πληρωμές με τη χρήση μετρητών εξακολουθεί να αποτελεί όραμα για τις πληρωμές χωρίς τη χρήση μετρητών. Η εισαγωγή του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος των 12 χωρών της ζώνης του ευρώ θα ολοκληρωθεί μόνο όταν ο *Ενιαίος Χώρος Πληρωμών σε Ευρώ* (Single Euro Payments Area – SEPA) γίνει πραγματικότητα, δηλαδή όταν οι πολίτες και οι εταιρίες είναι σε θέση να πραγματοποιούν πληρωμές χωρίς τη χρήση μετρητών σε όλη τη ζώνη του ευρώ από ένα μόνο λογαριασμό από οποιοδήποτε μέρος της ζώνης του ευρώ, χρησιμοποιώντας ένα μόνο σύνολο μέσων πληρωμής με την ίδια ευκολία, αποδοτικότητα και ασφάλεια όπως συμβαίνει σήμερα με τις πληρωμές τους σε εθνικό επίπεδο. Το στόχο του SEPA στηρίζουν ο τραπεζικός κλάδος, ομάδες χρηστών και πολιτικές αρχές. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν αποκλίνουσες απόψεις για το πώς και το πότε θα επιτευχθεί αυτός ο στόχος και, πάρα την ενθαρρυντική πρόοδο των προπαρασκευαστικών εργασιών, η ευόδωση του SEPA φαίνεται να απέχει ακόμη πολύ. Πιο συγκεκριμένα, δεν έχουν εναρμονιστεί ακόμη οι πληρωμές μικρής αξίας χωρίς τη χρήση μετρητών, οι οποίες εξακολουθούν να βασίζονται κατά κύριο λόγο σε εθνικά συστήματα, ενώ οι εθνικές υποδομές εκκαθάρισης και διακανονισμού πληρωμών μικρής αξίας παραμένουν κατακερματισμένες κατά χώρα.

Μετά την έκδοση της Τρίτης Έκθεσης Προόδου για τον SEPA το Δεκέμβριο του 2004, το Ευρωσύστημα, στο πλαίσιο της εντολής που του έχει ανατεθεί για την προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών, παρακολούθησε ενεργά το έργο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών (European

Payments Council – EPC), του βασικού οργάνου συντονισμού και λήψης αποφάσεων του τραπεζικού κλάδου για τα ζητήματα του SEPA. Επίσης, διοργάνωσε συναντήσεις υψηλού επιπέδου με υψηλόβαθμους τραπεζίτες, προκειμένου να επιτευχθεί αμοιβαία κατανόηση των στόχων του SEPA και να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη δέσμευση από τον τραπεζικό κλάδο για την παροχή αποτελεσμάτων όσον αφορά τον SEPA. Επιπλέον, δημιουργήθηκαν βήματα συζήτησης για τους εκπροσώπους των οργανώσεων καταναλωτών, των εμπόρων, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των εταιρικών διαχειριστών διαθέσιμων, προκειμένου να καταστεί σαφές ποιες είναι οι υπηρεσίες που αναμένουν όλοι αυτοί οι χρήστες από τον SEPA. Ενώ μερικές προσδοκίες υπερβαίνουν το πεδίο εφαρμογής του SEPA και ίσως υπάρχουν ορισμένες αποκλίνουσες απόψεις μεταξύ διαφορετικών ομάδων χρηστών, το Ευρωσύστημα θεωρεί ότι τώρα έχει μια καλύτερη θεώρηση των προσδοκιών των χρηστών σε γενικές γραμμές, ενώ οι προσδοκίες αυτές αντανακλώνται και στην παρούσα έκθεση.

Στην Ενότητα 1 της έκθεσης διατυπώνονται οι γενικοί στόχοι του σχεδίου SEPA και οι μέθοδοι εργασίας που θα πρέπει να εφαρμοστούν για να είναι επιτυχημένο. Στην Ενότητα 2 καθορίζονται οι συγκεκριμένοι στόχοι για το 2008 και το 2010 όσον αφορά τα μέσα, τις υποδομές και τα πρότυπα του SEPA ξεχωριστά και αξιολογείται η πρόοδος που έχει σημειωθεί προς την επίτευξη αυτών των στόχων.

I SEPA: ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

I.1 ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ SEPA

I.1.1 Ο SEPA ΘΑ ΕΞΑΛΕΙΨΕΙ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ

Σύμφωνα με τον SEPA, οι πελάτες θα μπορούν να πραγματοποιούν πληρωμές σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ με την ίδια αποδοτικότητα και ασφάλεια όπως στο εθνικό πλαίσιο σήμερα. Αυτό προϋποθέτει, κατά κανόνα, ότι στο τέλος της διαδικασίας οι πελάτες της ζώνης του ευρώ θα έχουν την πιθανότητα να χρησιμοποιούν ένα λογαριασμό και ένα σύνολο τυποποιημένων μέσων. Όταν το σχέδιο SEPA ολοκληρωθεί, όλες οι πληρωμές της ζώνης του ευρώ θα γίνουν εγχώριες και η τρέχουσα διάκριση μεταξύ εθνικών και διασυνοριακών πληρωμών θα πάψει να υπάρχει.

Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι ο SEPA δεν είναι ένα μινιμαλιστικό σχέδιο που αποβλέπει αποκλειστικά και μόνο στη βελτίωση της αποδοτικότητας των διασυνοριακών πληρωμών. Το σχέδιο είναι πολύ πιο φιλόδοξο, καθώς περιλαμβάνει ολόκληρο τον κλάδο πληρωμών της ζώνης του ευρώ. Γίνεται κατανοητό ότι χρειάζεται κάποια λύση για τις διασυνοριακές πληρωμές, οι οποίες επί του παρόντος δεν είναι βολικές για τους πελάτες, επειδή τα περισσότερα μέσα πληρωμής που μπορούν να χρησιμοποιηθούν άμεσα για τις εθνικές πληρωμές δεν είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν διασυνοριακά. Σύμφωνα με την παρούσα έκθεση, η κατάσταση αυτή θα διορθωθεί με τον SEPA. Επιπλέον, τα εθνικά μέσα πληρωμής θα τυποποιηθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, επιτρέποντας έτσι την ύπαρξη αξιολογών οικονομικών κλίμακας. Αυτές οι οικονομίες κλίμακας θα πρέπει να ωφελήσουν όλους τους παράγοντες του τομέα πληρωμών (μεταξύ άλλων τις τράπεζες και όλες τις κατηγορίες χρηστών) και την ευρωπαϊκή οικονομία ως σύνολο.

I.1.2 Ο SEPA ΘΑ ΕΠΙΚΕΝΤΡΩΘΕΙ ΣΤΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Ο SEPA αποτελεί τόσο πολιτικό όσο και οικονομικό στόχο που συνδέεται με την εισαγωγή του ευρώ. Χωρίς το ενιαίο νόμισμα, η ώθηση πίσω από τον SEPA θα ήταν ασθενέστερη. Αυτό αποδεικνύεται από την πολύ περιορισμένη επιτυχία προηγούμενων προσπαθειών εξορθολογισμού των ευρωπαϊκών συστημάτων πληρωμών τη δεκαετία του '90. Εάν το σχέδιο SEPA είχε επιχειρήσει να ασχοληθεί με πάρα πολλές χώρες και πολλά νομίσματα, θα ήταν πολύπλοκο να υλοποιηθεί, πιο δύσκολο να αιτιολογηθεί και επίσης θα κινδύνευε από αυξημένα ποσοστά αποτυχίας. Γι' αυτό το λόγο, ο SEPA επικεντρώθηκε πρωτίστως στη ζώνη του ευρώ.

Εντούτοις, ο SEPA θα μπορούσε επίσης να συμβάλει στη βελτίωση της Ενιαίας Αγοράς, η οποία αποτελεί στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Επιπλέον, τα προσεχή έτη αναμένεται ότι αρκετές χώρες της ΕΕ θα ενταχθούν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Επομένως, πρέπει να βρεθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ, αφενός, της απόλυτης αναγκαιότητας να δημιουργηθεί ο SEPA για τη ζώνη του ευρώ και, αφετέρου, της αναγκαιότητας για ανοικτό πνεύμα συνεργασίας με την υπόλοιπη ΕΕ.

I.1.3 Ο SEPA ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΕΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Τα βασικά οφέλη του SEPA, όπως τονίστηκαν στην Τρίτη Έκθεση Προόδου, θα υλοποιηθούν μόνο εφόσον το σχέδιο είναι προσανατολισμένο προς το μέλλον. Γι' αυτό το λόγο ο SEPA δεν περιορίζεται στη μετατροπή των υφιστάμενων εθνικών διαδικασιών, υποδομών και προτύπων σε ευρωπαϊκές. Αντίθετα, ο SEPA προβλέπει τη μορφή που θα πρέπει να έχουν τα συστήματα πληρωμών στο τέλος της δεκαετίας, δίδοντας τη δέουσα προσοχή στις νέες δυνατότητες που προσφέρει η πρόοδος στις τεχνολογίες πληροφορικής. Αυτό υποχρεώνει τους ευρωπαίους παράγοντες να επανεξετάσουν αυτά που μέχρι σήμερα θεωρούσαν δεδομένα. Σε αυτό το πλαίσιο, το σχέδιο SEPA συμβάλλει σημαντικά στο πρόγραμμα της Λισσαβόνας, το

οποίο, μεταξύ άλλων, αποβλέπει στην προώθηση του ανταγωνισμού και του δυναμισμού της ευρωπαϊκής οικονομίας. Ήδη σήμερα, τα ευρωπαϊκά συστήματα πληρωμών κατέχουν συχνά ηγετική θέση στον κόσμο όσον αφορά τον αυτοματισμό. Πρέπει να διατηρηθεί αυτή η τεχνολογική αιχμή και να εξευρεθούν καινοτόμες λύσεις, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι τεχνολογικές προκλήσεις στον τομέα των πληρωμών στην Ευρώπη.

1.1.4 Ο SEPA ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΕΥΧΡΗΣΤΟΣ

Ο SEPA δεν μπορεί να είναι ένα σχέδιο που θα ικανοποιεί μόνο τους ευρωπαίους οραματιστές και τους ειδικούς των τεχνολογιών πληροφορικής. Θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες τόσο αυτών που χρησιμοποιούν ηλεκτρονικές πληρωμές όσο και αυτών που χρησιμοποιούν πληρωμές χωρίς ηλεκτρονικά μέσα. Ο SEPA θα απαιτήσει από τους πολίτες να αλλάξουν συνήθειες, ακόμη και από εκείνους που δεν είναι τόσο προετοιμασμένοι να το κάνουν. Σε ορισμένες περιπτώσεις, θα περιπλέξει περισσότερο τα πράγματα (π.χ. οι Διεθνείς Αριθμοί Τραπεζικών Λογαριασμών (International Bank Account Numbers – IBANs) είναι πιο μεγάλοι και γενικότερα είναι πιο δύσκολο να τους απομνημονεύσει κανείς σε σχέση με τους εθνικούς αριθμούς τραπεζικών λογαριασμών). Συνεπώς, τα άτομα και τα ιδρύματα που εργάζονται για τον SEPA θα πρέπει να βρουν λύσεις που θα είναι όσο το δυνατόν πιο αποδοτικές από άποψη κόστους, πιο εύκολες και πιο εύχρηστες για τους τραπεζικούς πελάτες και, ιδίως, για τους λιανικούς πελάτες. Επιπλέον, οι τράπεζες και οι πελάτες τους δεν θα πρέπει να αναγκαστούν να κάνουν υποχωρήσεις σε θέματα τεχνολογίας. Διαφορετικά, θα υπάρξει ο κίνδυνος αποτυχίας του SEPA λόγω αρνητικής αντίδρασης της κοινής γνώμης. Η βασική πρόκληση για τον τραπεζικό κλάδο είναι να καταστήσει τα νέα μέσα του SEPA αρκετά ελκυστικά για τις διαφορετικές ομάδες χρηστών, π.χ. για τη δημόσια διοίκηση, τις εταιρίες, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τους εμπόρους και τους πολίτες. Ο SEPA θα πρέπει να παρέχει συγκεκριμένα οφέλη και να μην αποτελέσει μια επιβεβλημένη μορφή τυποποίησης. Ενώ

αναμένεται ότι η ηλεκτρονική τραπεζική θα έχει αναπτυχθεί σημαντικά μέχρι το τέλος της δεκαετίας, ο SEPA θα πρέπει όμως να λάβει υπόψη τις ανάγκες πολλών ατόμων που ενδεχομένως δεν θα αισθάνονται άνετα με τις σύγχρονες τεχνολογίες. Στην ακριβώς αντίθετη πλευρά βρίσκονται οι εταιρικοί πελάτες που θα προσαρμοστούν πιο εύκολα στα νέα μέσα του SEPA. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις, οι απαιτήσεις τους διαφέρουν από εκείνες των λιανικών πελατών (για παράδειγμα, στον τομέα των άμεσων χρεώσεων). Θα πρέπει να δοθεί προσοχή στους εταιρικούς πελάτες λόγω της πολυπλοκότητας που παρουσιάζει η διασύνδεση των εσωτερικών διαδικασιών των εταιριών με τους παρόχους των υπηρεσιών πληρωμής. Το άμεσος κόστος της μετατροπής αυτής της διασύνδεσης, ώστε να επιτρέψει τη διεκπεραίωση των μέσων του SEPA, μπορεί να είναι υψηλό. Οι εταιρικοί πελάτες θα θεωρήσουν αυτό το κόστος αξιόλογη επένδυση μόνο εάν ο SEPA προσφέρει την πιθανότητα διαρθρωτικής μεταβολής των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και καταστήσει ελκυστική μια πιθανή εναρμόνιση των εγχώριων υπηρεσιών στη ζώνη του ευρώ. Ως προς αυτό, οι εταιρίες πιέζουν για καινοτομίες που θα τους επιτρέψουν να βελτιώσουν αποδοτικά τις εσωτερικές τους διαδικασίες. Οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμής του SEPA θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι αυτό πράγματι συμβαίνει.

Τέλος, με την αποδοχή ευρωπαϊκών λύσεων, ο SEPA θα πρέπει να εμπνευστεί από τις χώρες που έχουν υιοθετήσει τα πλέον αποδοτικά μέσα πληρωμής. Σε καμία περίπτωση ο SEPA δεν θα πρέπει να προκαλέσει επιδείνωση των υφιστάμενων υπηρεσιών που προσφέρονται σήμερα στους πελάτες.

1.1.5 Ο SEPA ΘΑ ΧΡΕΙΑΣΤΕΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ συνοδεύτηκε από μια σημαντική εκστρατεία ενημέρωσης η οποία ξεκίνησε πολύ καιρό πριν από την ημερομηνία εισαγωγής τους. Μέχρι σήμερα, η ιδέα του SEPA είναι γνωστή μόνο σε σχετικά πολύ μικρούς κύκλους. Η πλειοψηφία των πολιτών, η

δημόσια διοίκηση, οι έμποροι και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ακόμη και αρκετές μεγάλες επιχειρήσεις, δεν γνωρίζουν ακόμη τη διαδικασία του SEPA. Ο τραπεζικός κλάδος θα πρέπει να ενημερώσει και να εκπαιδεύσει τους πελάτες του εν ευθέτω χρόνω. Το 2006, το EPC θα πρέπει να ορίσει τα χαρακτηριστικά της στρατηγικής επικοινωνίας, σε συνεργασία με τους διάφορους οργανισμούς που αντιπροσωπεύουν τα κυριότερα ενδιαφερόμενα μέρη (τράπεζες, χρήστες, δημόσιες αρχές). Η εκστρατεία ενημέρωσης αυτή καθεαυτήν για το ευρύ κοινό θα μπορούσε να ξεκινήσει αποτελεσματικά στις αρχές του 2007, όταν θα έχει ήδη προχωρήσει η φάση υλοποίησης. Άλλες ομάδες χρηστών χρειάζονται ενημέρωση νωρίτερα. Για παράδειγμα, οι εταιρικοί πελάτες και οι πωλητές λογισμικού χρειάζονται στοιχεία για τα νέα τεχνικά πρότυπα όσο το δυνατόν πιο γρήγορα, προκειμένου να αρχίσουν να αναπτύσσουν την απαραίτητη τεχνολογία πληροφορικής και επικοινωνιών. Για την παροχή των σχετικών στοιχείων σε αυτούς τους χρήστες, το EPC θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα κέντρο τεχνικών πληροφοριών.

Το Ευρωσύστημα θα εξετάσει την πιθανότητα να διαδραματίσει έναν πιο ενεργό ρόλο για την προώθηση της μετάπτωσης, υπό την προϋπόθεση ότι το EPC θα εκπληρώσει τις δεσμεύσεις του και ότι υπάρχει ισχυρή πολιτική στήριξη για τον SEPA, η οποία αποδεικνύεται από την προθυμία της δημόσιας διοίκησης να υιοθετήσει μέσα πληρωμής του SEPA.

1.1.6 Ο SEPA ΘΑ ΩΦΕΛΗΣΕΙ ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Μια υπόθεση που διατυπώνεται συχνά από τα τραπεζικά και μη τραπεζικά ιδρύματα είναι ότι τα οφέλη του SEPA θα προκύψουν κυρίως από τη μείωση των τραπεζικών χρεώσεων. Ωστόσο, ο SEPA δεν θα επηρεάσει μόνο τα έσοδα του τομέα των πληρωμών, αλλά θα πρέπει να βελτιώσει και το κόστος. Διάφορες μελέτες έχουν δείξει ότι, επί του παρόντος, τα έσοδα που παράγουν οι τράπεζες από τον τομέα των πληρωμών τους διαφέρουν σημαντικά από χώρα σε χώρα. Καθώς ο SEPA θα εξαλείψει τα εθνικά σύνορα, θα προωθήσει μεγαλύτερο ανταγωνισμό και, συνεπώς, θα ασκήσει καθοδικές πιέσεις όχι

μόνο στα έσοδα των τραπεζών, αλλά και στο κόστος διεκπεραίωσης. Επιπλέον, μια γενική και μεγάλης κλίμακας τυποποίηση θα έχει ως αποτέλεσμα καλύτερες ευκαιρίες για συμμετοχή στο κόστος ανάπτυξης και τα προϊόντα λογισμικού.

Σήμερα, οι τραπεζικές κοινότητες ακολουθούν επιχειρηματικά μοντέλα που δημιουργήθηκαν στο παρελθόν για να καλύψουν τις ανάγκες μεμονωμένων χωρών. Για τις τράπεζες που προτίθενται να διατηρήσουν αυτά τα επιχειρηματικά μοντέλα με οποιοδήποτε κόστος, ο SEPA θα δίνει την εντύπωση ενός σχεδίου που αυξάνει το κόστος και μειώνει τα έσοδα. Για τις τράπεζες που προσαρμόζουν τα επιχειρηματικά τους μοντέλα στις απαιτήσεις που απορρέουν από την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την τεχνολογική πρόοδο, ο SEPA θα αποτελέσει ευκαιρία για ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Για το τραπεζικό σύστημα ως σύνολο, το αποτέλεσμα θα εξαρτηθεί πιθανότατα από την ικανότητα των τραπεζών να μειώσουν το κόστος που αφορά τις υποδομές, τη διατήρηση διαφορετικών διαδικασιών για τις εγχώριες πληρωμές και τις πληρωμές στη ζώνη του ευρώ ή το χειρισμό με μη μηχανικό τρόπο ορισμένων τμημάτων της αλυσίδας διεκπεραίωσης πληρωμών. Αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι η ενοποίηση σε εθνικό επίπεδο των υποδομών της αγοράς, η οποία πραγματοποιήθηκε τις προηγούμενες δεκαετίες, βάσει των αρχών του εξορθολογισμού και του αυτοματισμού, οδήγησε σε επιχειρηματικά μοντέλα που παραμένουν επικερδή για τις τράπεζες. Η ίδια εξέλιξη θα πρέπει να ισχύσει σε επίπεδο ζώνης ευρώ, όπου υπάρχει ήδη το επιχειρηματικό κίνητρο για εξορθολογισμό και ένας υψηλότερος βαθμός αυτοματισμού. Σε αυτό το πλαίσιο, το επενδυτικό κόστος για τα μέσα και τις διαδικασίες του SEPA μπορεί να αντιμετωπιστεί ως ανάπτυξη δραστηριοτήτων που προηγουμένως είχαν προκύψει σε καθαρά εθνικό πλαίσιο.

1.1.7 ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΟΥ SEPA ΘΑ ΤΗΡΗΘΕΙ

Στη Λευκή Βίβλο του Μαΐου 2002, 42 ευρωπαϊκές τράπεζες και οι ευρωπαϊκές ενώσεις του πιστωτικού τομέα δήλωσαν ότι η πλήρης μετάπτωση στον SEPA θα έχει επιτευχθεί μέχρι το τέλος του 2010. Τον Μάρτιο του 2005, το EPC εξέφρασε την πεποίθησή του ότι η μετάπτωση μιας κρίσιμης μάζας συναλλαγών στα μέσα πληρωμής του SEPA θα έχει πραγματοποιηθεί μέχρι το 2010, έτσι ώστε ο SEPA να είναι μη αναστρέψιμος. Ωστόσο, ορισμένες τράπεζες και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη έθεσαν υπό αμφισβήτηση αυτή την προθεσμία, δηλώνοντας ότι η πλήρης μετάπτωση από τα εθνικά μέσα/συστήματα στα μέσα/συστήματα του SEPA μέχρι το 2010 δεν είναι ρεαλιστική και ότι η διαδικασία εκσυγχρονισμού και ενοποίησης της αγοράς πληρωμών μικρής αξίας μπορεί ενδεχομένως να επιτευχθεί μετά την ημερομηνία αυτή. Το Ευρωσύστημα έχει εξετάσει διεξοδικά αυτές τις αντιρρήσεις και σήμερα θεωρεί ότι *οι περισσότεροι στόχοι του SEPA, όπως καθορίζονται στην παρούσα έκθεση, μπορούν να υλοποιηθούν μέχρι το (τέλος του) 2010, στη λήξη της προθεσμίας που έθεσαν οι τράπεζες το 2002.* Είναι πιθανό ότι ορισμένα στοιχεία αυτού του σχεδίου, και κυρίως αυτά που συνδέονται με αλλαγές των υποδομών και την πλήρη εξάλειψη των εθνικών μέσων, δεν θα έχουν επιτευχθεί πλήρως μέχρι το τέλος του 2010. Ωστόσο, είναι σαφές ότι η πορεία αυτή πρέπει να είναι μη αναστρέψιμη και ότι η σταδιακή εξάλειψη των εθνικών μέσων θα πρέπει να έχει προχωρήσει σε πολύ μεγάλο βαθμό μέχρι το τέλος του 2010. Στην Τρίτη Έκθεση Προόδου, το Ευρωσύστημα παρουσίασε πρόταση σύμφωνα με την οποία θα πρέπει να δοθεί η ευκαιρία στους πολίτες και στις εμπορικές επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν τα πανευρωπαϊκά συστήματα για εθνικές και διασυνοριακές πληρωμές, ήδη από την 1η Ιανουαρίου 2008. Η προθεσμία αυτή έχει γίνει ευρέως αποδεκτή από τις τραπεζικές κοινότητες και σήμερα αποτελεί σημαντικό ορόσημο του σχεδίου SEPA.

1.1.8 ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ SEPA ΘΑ ΕΠΙΚΕΝΤΡΩΘΟΥΝ ΣΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΚΟΙΝΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Στην Τρίτη Έκθεση Προόδου, το Ευρωσύστημα προέβλεπε ότι η μετατροπή της σημερινής κατακεραμιτισμένης υποδομής εκκαθάρισης και διακανονισμού πληρωμών σε μια ενοποιημένη ευρωπαϊκή υποδομή θα μπορούσε να ολοκληρωθεί μέχρι το 2010. Το Ευρωσύστημα πιστεύει σήμερα ότι μια πλήρως ενοποιημένη ευρωπαϊκή υποδομή εκκαθάρισης και διακανονισμού πληρωμών είναι απίθανο να έχει επιτευχθεί μέχρι το 2010. Αντιθέτως, αναμένεται ότι μια πιο συλλογική προσέγγιση μεταξύ υφιστάμενων και νέων υποδομών θα επιτρέψει την υιοθέτηση κοινών προτύπων για την ανταλλαγή εντολών πληρωμής μεταξύ των συστημάτων και θα παρέχει τις απαραίτητες πλατφόρμες διεκπεραίωσης για τις πληρωμές του SEPA. Επομένως, η τυποποίηση σε αυτό τον τομέα δεν μπορεί να καθυστερήσει περαιτέρω και θα πρέπει να γίνει το πρωταρχικό επίκεντρο των εργασιών, προκειμένου να διευκολυνθεί η διαλειτουργικότητα μεταξύ των διαφορετικών υποδομών. Η συνεργασία και η διαλειτουργικότητα μεταξύ υποδομών αποτελούν βασικό ζήτημα που θα πρέπει να εξεταστεί.

Η ενοποίηση των υφιστάμενων υποδομών θα συμβάλει στη μείωση του κόστους παραγωγής για τις πληρωμές και συνεπώς στην πλήρη εκμετάλλευση των ευκαιριών για αποταμίευση που παρέχει ο SEPA. Γι' αυτό, το Ευρωσύστημα αναμένει ότι, αφού κάθε σύστημα έχει τον δικό του επενδυτικό κύκλο, η ενοποίηση θα πραγματοποιηθεί σταδιακά όταν τα συστήματα θα εξετάζουν τον επόμενο επενδυτικό κύκλο. Σε αυτό το χρονικό σημείο, οι κάτοχοι συστημάτων πληρωμών (ή συστημάτων καρτών) θα πρέπει να εξετάσουν προσεκτικά τις ευκαιρίες ενοποίησης που είναι διαθέσιμες στη ζώνη του ευρώ.

1.2 ΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1.2.1 Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ SEPA ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΜΕ ΤΗ ΜΟΡΦΗ ΣΧΕΔΙΟΥ

Ο SEPA αποτελεί βασικό ευρωπαϊκό στόχο ο οποίος από άποψη φιλοδοξίας, μεγέθους και πολυπλοκότητας συγκρίνεται με τη μετάβαση στο ευρώ και την εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ. Θα πρέπει επομένως να εκτελεστεί όπως ένα σχέδιο, με όλη τη σχολαστικότητα που αυτό προϋποθέτει. Η πορεία προς τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα ευρώ αποτελεί, σε μεγάλο βαθμό, πηγή έμπνευσης για το τρόπο διαχείρισης του σχεδίου αυτού.

Ο SEPA μπορεί να επιτύχει μόνο εάν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετέχουν στη διαδικασία θέσουν τους ίδιους στόχους και ακολουθήσουν το ίδιο πρόγραμμα με συμφωνηθέντα ορόσημα. Το σχέδιο SEPA είναι συνδεδεμένο με την εισαγωγή του ευρώ, αλλά και με την Ενιαία Αγορά και το πρόγραμμα της Λισσαβόνας, που αποτελούν βασικούς πολιτικούς και οικονομικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, οι τελικοί στόχοι του SEPA θα πρέπει να διευκρινιστούν μετά από προσεχτική εξέταση των προσδοκιών όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Αυτός είναι ο κύριος σκοπός της παρούσας έκθεσης.

Μέχρι τώρα, το Ευρωσύστημα και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρείχαν κατευθυντήριες γραμμές στον τραπεζικό τομέα χρησιμοποιώντας διάφορες μεθόδους (εκθέσεις, ομιλίες, συνεντεύξεις, κ.λπ.). Στην παρούσα έκθεση, η οποία συζητήθηκε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωσύστημα προσπαθεί να καταστήσει αυτές τις κατευθυντήριες γραμμές πιο σαφείς και κατανοητές.

Σύμφωνα με τις αρχές του σχεδίου, η δημόσια διοίκηση θα αποφύγει να μεταβάλλει σημαντικά τους στόχους στη διάρκεια ζωής του σχεδίου. Διαφορετικά, θα υπάρξει ο κίνδυνος ο τραπεζικός κλάδος, που είναι κατά κύριο λόγο υπεύθυνος για την υλοποίηση του SEPA, να μην μπορέσει να επιτύχει εγκαίρως αποτελέσματα.

Ο τραπεζικός τομέας έχει αναλάβει να παραδώσει τα προϊόντα του SEPA και εναπόκειται στις τράπεζες να αναπτύξουν και να διατηρήσουν βιώσιμα και επικερδή επιχειρηματικά μοντέλα πληρωμών που να είναι συμβατά με τον SEPA. Ωστόσο, ενώ είναι θεωρητικά εύκολο να ανατεθεί αυτή η ευθύνη στην τραπεζική κοινότητα της ζώνης του ευρώ, στην πράξη είναι πολύ δύσκολο. Ο τραπεζικός κλάδος της ζώνης του ευρώ είναι μια ετερογενής ομάδα που αποτελείται από χιλιάδες τράπεζες με πολύ διαφορετικά επιχειρηματικά μοντέλα. Υπάρχουν τράπεζες με τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίκεντρο, τράπεζες που εξυπηρετούν συγκεκριμένα τμήματα πελατών, αλλά και τράπεζες ειδικού σκοπού. Ακόμη και τράπεζες που δραστηριοποιούνται ενεργά διεθνώς και αναμένουν ότι θα διεκπεραιώνουν έναν αυξανόμενο αριθμό πληρωμών του SEPA φοβούνται ότι, αν κινηθούν πρώτες προς τον SEPA, θα πρέπει να αναλάβουν ένα μεγάλο μέρος του αρχικού κόστους για την παράδοση των προϊόντων του SEPA χωρίς να αποκομίσουν τα πλήρη οφέλη, επειδή αρχικά ίσως δεν θα υπάρξει μεγάλη ζήτηση από τους πελάτες. Αυτή η ανησυχία πρέπει να αντισταθμιστεί, διασφαλίζοντας ότι η μετάπτωση του τραπεζικού κλάδου της ζώνης του ευρώ στον SEPA θα πραγματοποιηθεί με συνέπεια.

Η θέσπιση το 2002 του EPC, ως του βασικού οργάνου συντονισμού και λήψεως αποφάσεων του τραπεζικού τομέα όσον αφορά τα ζητήματα του SEPA, ήταν σημαντικό επίτευγμα, όπως έχει ήδη επισημάνει το Ευρωσύστημα σε προηγούμενες εκθέσεις. Σύμφωνα με τις αρχές του σχεδίου, είναι σημαντικό το EPC να διατηρήσει το σημερινό ηγετικό του ρόλο, τουλάχιστον μέχρι την ολοκλήρωση του σχεδίου. Θα πρέπει να εξευρεθούν λύσεις σε εθνικό επίπεδο προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι αποφάσεις του EPC εφαρμόζονται από όλες τις τράπεζες της ζώνης του ευρώ.

1.2.2 ΟΙ ΧΡΗΣΤΕΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ

Προκειμένου οι τελικοί χρήστες να υιοθετήσουν πιο εύκολα τα προϊόντα του SEPA (βλ. Ενότητα 1.1.4), είναι σημαντικό οι εκπρόσωποί τους να συμμετέχουν στη διαδικασία. Είναι σκόπιμο το EPC να ανακαλύψει τρόπους προκειμένου οι

οργανώσεις καταναλωτών και οι εκπρόσωποι των εμπόρων, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των εταιρικών διαχειριστών διαθέσιμων να συμμετάσχουν με τον καλύτερο τρόπο στις εργασίες του.

1.2.3 Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΛΕΙΤΑΙ ΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΕΙ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Η δημόσια διοίκηση αποστέλλει και λαμβάνει μεγάλο όγκο πληρωμών για μισθούς, επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης, φόρους, κ.λπ. Λόγω του πολιτικού χαρακτήρα του SEPA, είναι πολύ σημαντικό η δημόσια διοίκηση να αποτελέσει παράδειγμα και να είναι ο πρώτος τομέας που θα προχωρήσει προς τον SEPA. Όταν η δημόσια διοίκηση βρεθεί ενώπιον της επιλογής μεταξύ εθνικών μέσων πληρωμής και μέσων πληρωμής του SEPA, καλείται να χρησιμοποιήσει τα μέσα του SEPA, που επίσης περιλαμβάνουν συγκεκριμένα οφέλη για αυτή. Το Ευρωσύστημα σκοπεύει να συζητήσει με τους κυβερνητικούς οργανισμούς τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να αναληφθεί αυτή η διαδικασία.

1.2.4 Η ΕΘΝΙΚΗ ΜΕΤΑΠΤΩΣΗ ΣΤΟΝ SEPA ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΑ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ

Επειδή το χρονικό περιθώριο για την εφαρμογή των μέσων του SEPA και του πλαισίου του SEPA για τις κάρτες είναι σχετικά σύντομο, το Ευρωσύστημα είναι προετοιμασμένο να διευκολύνει την εθνική μετάπτωση στον SEPA, βάσει της εμπειρίας που αποκτήθηκε από τη μετάβαση στο ευρώ το 2002.

Όπως με τη μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή, το μεγαλύτερο μέρος των εργασιών μετάπτωσης θα πρέπει να πραγματοποιηθεί σε εθνικό επίπεδο, επειδή έστω και αν το τελικό αποτέλεσμα είναι το ίδιο οπουδήποτε στη ζώνη του ευρώ, τα σημεία εκκίνησης είναι διαφορετικά. Έχει ζωτική σημασία να υπάρχει ήδη μια αποτελεσματική οργάνωση σε κάθε χώρα το 2006. Εκπρόσωποι όλων των φορέων που ενδιαφέρονται για τον SEPA, δηλαδή τραπεζικές κοινότητες, εταιρικοί διαχειριστές διαθέσιμων, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, έμποροι, οργανώσεις καταναλωτών και δημόσια διοίκηση/κυβερνητικές υπηρεσίες, θα πρέπει να συμμετέχουν στη μετάπτωση στον SEPA. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες

(ΕθνΚΤ) θα διευκολύνουν αυτή τη διαδικασία. Αναμένεται ότι οι εθνικές δομές που είναι υπεύθυνες για τη μετάπτωση θα εντοπίσουν τα στοιχεία που χρειάζονται μετάπτωση (μέσα, συστήματα καρτών, πρότυπα, επιχειρηματικές πρακτικές, υποδομές) και τη χρονική στιγμή της μετάπτωσής τους, προκειμένου να συμμορφωθούν με τις προθεσμίες του SEPA που τίθενται στην παρούσα έκθεση και στα έγγραφα του EPC. Για κάθε φάση της διαδικασίας μετάπτωσης, απαιτείται η χάραξη ενός αναλυτικού οδικού χάρτη με απτά και μετρήσιμα ορόσημα που επιτρέπουν τη συνολική παρακολούθηση της προόδου.

Παρ' όλο που το μεγαλύτερο μέρος των εργασιών που σχετίζονται με την μετάπτωση πρέπει να εκτελεστούν σε εθνικό επίπεδο, θα υπάρξει ανάγκη συντονισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Προκειμένου τα πρώτα αποτελέσματα του SEPA να είναι έτοιμα μέχρι το 2008, απαιτούνται λεπτομερή σχέδια λειτουργίας και κατάλογοι με σημεία ελέγχου για κάθε μέσο σε όλα τα επίπεδα. Λόγω της πολυπλοκότητας του εν λόγω σχεδίου, είναι σημαντικό η πρόοδος να παρακολουθείται τακτικά και δομημένα. Το Ευρωσύστημα αναμένει ότι το EPC, ως διαχειριστής έργου, θα αναλάβει τη συνολική ευθύνη για τον καθορισμό και την εφαρμογή ενός τέτοιου πλαισίου παρακολούθησης για κάθε φάση της διαδικασίας μετάπτωσης, συμπεριλαμβανομένου αναλυτικού οδικού χάρτη με απτά και μετρήσιμα ορόσημα. Επιπλέον, είναι ευθύνη του EPC να καθορίσει, σε συνεργασία με τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη (συμπεριλαμβανομένων των ΕθνΚΤ όταν σε αυτές λειτουργούν τα αυτοματοποιημένα συστήματα εκκαθάρισης (automated clearing houses – ACHs)), σαφή και ξεκάθαρα κριτήρια για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τον SEPA. Όλα τα μέρη θα πρέπει να πραγματοποιήσουν αυτο-αξιολογήσεις και το EPC θα πρέπει να εκφράσει την άποψη του για όλες τις αξιολογήσεις.

Το Ευρωσύστημα θα παρακολουθεί επίσης ενεργά τη μετάπτωση στον SEPA και αναμένει οι εθνικοί οδικοί χάρτες για τη μετάπτωση να είναι διαθέσιμοι μέχρι τα μέσα του 2006.

2 ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΣΑ, ΤΙΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΤΟΥ SEPA ΚΑΙ Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΣΗΜΕΙΩΘΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥΣ

Το 2005, το EPC και οι ομάδες εργασίας του κατέβαλαν σημαντική προσπάθεια και δυναμικό για τη σύνταξη κανονισμών για τα δύο συστήματα που καθόρισε το EPC: το σύστημα μεταφοράς πιστώσεων και το σύστημα άμεσης χρέωσης του SEPA. Το EPC καθόρισε επίσης το πλαίσιο του SEPA για τις κάρτες. Το Σεπτέμβριο του 2005, το EPC ενέκρινε τους δύο κανονισμούς του SEPA για εθνική διαβούλευση, καθώς και το πλαίσιο του SEPA για τις κάρτες. Τον ίδιο μήνα, θεσπίστηκε η Επιτροπή Εφαρμογής (Roll-out Committee), η οποία θα αναφέρεται στην Ολομέλεια του EPC και θα είναι υπεύθυνη για ορισμένες λειτουργίες που αφορούν τη διαχείριση συστημάτων μέχρις ότου συσταθεί μια μόνιμη οντότητα για τη διαχείριση συστημάτων τον Ιούνιο του 2006. Αυτή τη στιγμή συντάσσονται συμφωνίες που ορίζουν το νομικό πλαίσιο των συστημάτων του SEPA.

Η ολοκλήρωση των κανονισμών των εν λόγω συστημάτων, καθώς και του πλαισίου του SEPA για τις κάρτες, αποτελεί σημαντικό επίτευγμα για το EPC. Έπρεπε να επιλυθούν πολύπλοκα ζητήματα, κυρίως επειδή οι τρέχουσες εθνικές πρακτικές ποικίλουν σε πολύ μεγάλο βαθμό. Όμως, η επίτευξη συμφωνίας για τους κανονισμούς και το πλαίσιο ενέχει ένα κόστος, το γεγονός ότι σε ορισμένες περιπτώσεις τα εν λόγω προϊόντα περιορίζονται μόνο σε βασικά χαρακτηριστικά και θα πρέπει να υπάρξουν προσθήκες προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες των χρηστών.

Προκειμένου να τηρηθούν οι αρχές ορθής διαχείρισης έργου, το Ευρωσύστημα προτρέπει το EPC να εγκρίνει τους κανονισμούς το Μάρτιο του 2006. Έχει ζωτική σημασία για το σχέδιο SEPA τα σημερινά επιτεύγματα να παγιωθούν και να μην μπορούν να αμφισβητούνται συνεχώς. Ωστόσο, το Ευρωσύστημα προτρέπει επίσης το EPC να αναγνωρίσει τα ζητήματα που χρήζουν περαιτέρω εξέτασης και

μπορούν ενδεχομένως να συμπληρώσουν τους κανονισμούς. Ο κατάλογος αυτός των ζητημάτων θα πρέπει να είναι περιορισμένος με σαφείς προθεσμίες για κάθε ζήτημα. Στις ενότητες που ακολουθούν, η έκθεση αποσαφηνίζει μια σειρά συγκεκριμένων στόχων και τα αναμενόμενα χρονικά πλαίσια για την ολοκλήρωσή τους. Επισημαίνει επίσης τα ζητήματα που το Ευρωσύστημα θα επιθυμούσε να εξεταστούν από το EPC τους προσεχείς μήνες.

2.1 ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ

Ο ΣΤΟΧΟΣ

Ο τελικός στόχος του SEPA σε αυτό τον τομέα είναι η διεκπεραίωση όλων των μεταφορών πιστώσεων της ζώνης του ευρώ σύμφωνα με το σύστημα μεταφοράς πιστώσεων του SEPA, που έχει καθορίσει το EPC. Ο στόχος αυτός θα πρέπει να επιτευχθεί σε δύο στάδια.

ΤΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ SEPA

Μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2008, το Ευρωσύστημα αναμένει ότι η βασική μεταφορά πιστώσεων του SEPA, όπως έχει καθοριστεί από το EPC, και η μεταφορά πιστώσεων κατά προτεραιότητα θα είναι διαθέσιμες στους πελάτες, παράλληλα με τα εθνικά μέσα, τόσο για εθνική όσο και διασυνοριακή χρήση. Πρότυπα/διασυνδέσεις από τους πελάτες προς τις τράπεζες και από τις τράπεζες προς τους πελάτες θα έχουν επίσης αναπτυχθεί και διατεθεί στους πελάτες.

Μέχρι το τέλος του 2010, το Ευρωσύστημα αναμένει ότι η δημόσια διοίκηση, οι εταιρίες και ίσως μεμονωμένα άτομα θα χρησιμοποιούν αποκλειστικά τις μεταφορές πιστώσεων του SEPA.

ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ;

Στην έκδοση που υιοθέτησε το EPC το Σεπτέμβριο του 2005 για εθνική διαβούλευση, ο κανονισμός για τις μεταφορές πιστώσεων του SEPA καθορίζει μια βασική μεταφορά πιστώσεων για μη επείγουσες πληρωμές. Θα διασφαλίζει τη δυνατότητα πλήρους πρόσβασης, θα εγγυάται την πίστωση ολόκληρου του ποσού στο λογαριασμό

του αποδέκτη και δεν θα θέτει όριο στην αξία της πληρωμής.

Στην παρούσα μορφή του κανονισμού, ο χρόνος εκτέλεσης της μεταφοράς δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις τρεις τραπεζικές ημέρες από την ημερομηνία αποδοχής. Στην τελευταία πρόταση οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει τη θέσπιση νομικής υποχρέωσης που θα μειώνει το μέγιστο χρόνο εκτέλεσης σε μία μόνο τραπεζική ημέρα (H+1) μέχρι το 2010. Το Ευρωσύστημα θα εξετάσει κατά πόσο η πρόταση αυτή είναι εφικτή, γεγονός που θα μπορούσε να απαιτήσει υψηλές επενδύσεις από τον τραπεζικό τομέα σε ορισμένες χώρες της ΕΕ. Αν και το σχέδιο οδηγίας δεν έχει ακόμη εγκριθεί από το Συμβούλιο της ΕΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωσύστημα – ενόψει των όσων προαναφέρθηκαν – ενθαρρύνει το EPC να μελετήσει προσεκτικά την πιθανότητα μετατροπής των προδιαγραφών της μεταφοράς πιστώσεων του SEPA πριν από την τελική τους έγκριση το Μάρτιο του 2006, ώστε να αποφεύγει αβεβαιότητες σχετικά με τους στόχους του SEPA σε αυτό τον τομέα.

Κατά την ανάλυση των κανονισμών μεταφοράς πιστώσεων του SEPA, το Ευρωσύστημα επισήμανε στο EPC ορισμένα χαρακτηριστικά που το EPC θα πρέπει να καθορίσει επειγόντως, προκειμένου να συμπληρωθεί η βασική υπηρεσία που καθορίζεται στον Κανονισμό.

Πρώτον, για τις πληρωμές που οι πελάτες θεωρούν επείγουσες απαιτείται ένα *σύστημα μεταφοράς πιστώσεων κατά προτεραιότητα με διακανονισμό την ίδια ημέρα*. Το σύστημα αυτό δεν θα πρέπει να είναι αποκλειστικής χρήσης, θα πρέπει να διαθέτει πρότυπα ανοικτού τύπου, να μη στηρίζεται σε συγκεκριμένη μόνο υποδομή και να είναι διαθέσιμο σε όλες τις ενδιαφερόμενες τράπεζες. Προκειμένου να εκπληρωθεί η απαίτηση αυτή, το σύστημα αυτό θα πρέπει να υποστηρίζεται από το EPC, το οποίο θα πρέπει επίσης να παρακολουθεί και την εφαρμογή του. Γίνεται κατανοητό ότι εναπόκειται σε κάθε τράπεζα να αποφασίσει αν επιθυμεί να προσφέρει αυτή την υπηρεσία ή όχι.

Το πρότυπο μεταφοράς πιστώσεων κατά προτεραιότητα θα πρέπει να σχεδιαστεί σε στενή συνεργασία με τους παρόχους υποδομών οι οποίοι ενδέχεται να το διεκπεραιώνουν στο μέλλον.

Δεύτερον, κατόπιν έντονων αιτημάτων των εταιρικών διαχειριστών διαθεσίμων, θα πρέπει να αναπτυχθούν γενικά πρότυπα από πελάτες προς τράπεζες και από τράπεζες προς πελάτες. Ως μέρος των επιχειρηματικών κανόνων και των μοντέλων δεδομένων, αυτά θα πρέπει να επιτρέπουν τη συμπερίληψη *δομημένων στοιχείων για τα εμβάσματα, καθώς και ενός κωδικού για την αυτόματη συμφωνία λογαριασμών*, ώστε να είναι δυνατή η ολική αυτοματοποιημένη επεξεργασία (end-to-end straight-through processing). Ως προς αυτό, το Ευρωσύστημα εκτιμά το γεγονός ότι το EPC, κατά την Ολομέλεια του Δεκεμβρίου του 2005, εξέφρασε την προθυμία του να εργαστεί προς αυτή την κατεύθυνση σε συνεργασία με τους εταιρικούς διαχειριστές διαθεσίμων. Θα ήταν χρήσιμο οι τράπεζες να προσφέρουν μια απλοποιημένη έκδοση αυτού του προτύπου για τους πελάτες εκείνους που προτιμούν να συνεχίσουν να χρησιμοποιούν έντυπα για τη μεταφορά πιστώσεων. Το EPC καλείται να διερευνήσει την πιθανότητα ανάπτυξης ενός προτύπου SEPA για έντυπα μεταφοράς πληρωμών που δεν έχουν ηλεκτρονική μορφή (και το αντίστοιχο σχέδιο πληρωμών που βασίζονται στο διαδίκτυο) τα οποία θα χρησιμοποιούνται για πανευρωπαϊκές μεταφορές πιστώσεων (από το 2008 και μετά), ώστε να αποφευχθεί ο σχεδιασμός ειδικών προτύπων για κάθε χώρα. Οι εργασίες για αυτό το ζήτημα που είχαν ξεκινήσει ήδη πριν από μερικά χρόνια θα πρέπει να συνεχιστούν. Δεν υπάρχει βέβαια πρόθεση να ενθαρρυνθεί η χρήση μέσων μη ηλεκτρονικής μορφής. Τα μέσα αυτής της μορφής θα πρέπει σταδιακά να αντικατασταθούν από πιο αποδοτικά ηλεκτρονικά μέσα. Η χρήση τους όμως από παρά πολλούς τραπεζικούς πελάτες είναι μια πραγματικότητα που πρέπει να ληφθεί υπόψη.

2.2 ΑΜΕΣΕΣ ΧΡΕΩΣΕΙΣ

Ο ΣΤΟΧΟΣ

Όσον αφορά τις άμεσες χρεώσεις, *τελικός στόχος* είναι η διεκπεραίωση όλων των άμεσων χρεώσεων της ζώνης του ευρώ σύμφωνα με το σύστημα άμεσης χρέωσης του SEPA που έχει καθορίσει το EPC. Το εν λόγω σύστημα θα παρέχει ενδεχομένως διαφορετικές επιλογές, προκειμένου να δίδει κατάλληλες λύσεις σε πελάτες με διαφορετικές ανάγκες, π.χ. για συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών, καθώς και μεταξύ επιχειρήσεων. Επιπλέον, θα παρέχει ενδεχομένως διαφορετικές επιλογές για τη διαχείριση εντολών, έτσι ώστε να καλύπτονται οι διαφορετικές συνήθειες εντός του SEPA.

ΤΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ SEPA

Αναμένεται ότι, την *1η Ιανουαρίου 2008*, το βασικό σύστημα άμεσης χρέωσης του SEPA θα έχει τεθεί σε πλήρη λειτουργία και θα είναι διαθέσιμο για συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών, καθώς και μεταξύ επιχειρήσεων. Πιθανές πρόσθετες επιλογές, οι οποίες εξετάζονται επί του παρόντος, θα είναι ενδεχομένως διαθέσιμες το 2008.

Το EPC καλείται να εξετάσει τα μειονεκτήματα από τη συνύπαρξη μετά το *τέλος του 2010* εθνικών συστημάτων άμεσης χρέωσης με το αντίστοιχο σύστημα του SEPA (που προϋποθέτουν διαφορετικά δικαιώματα και υποχρεώσεις για τους πελάτες, για παράδειγμα όσον αφορά το χρόνο ανάκλησης και τη διαχείριση εντολών).

Ο καθορισμός της ημερομηνίας ολοκλήρωσης της μετάπτωσης από τις υφιστάμενες εθνικές άμεσες χρεώσεις στις άμεσες χρεώσεις του SEPA θα πρέπει να τεθεί στη διακριτική ευχέρεια των εθνικών σχεδίων μετάπτωσης.

ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ;

Ο κανονισμός για τις άμεσες χρεώσεις του SEPA εγκρίθηκε από το EPC το Σεπτέμβριο του 2005 για εθνική διαβούλευση. Σκοπός του εν λόγω κανονισμού είναι η παρουσίαση μιας

πλήρους σειράς επιχειρηματικών κανόνων, πρακτικών και προτύπων που θα διέπουν το σύστημα άμεσων χρεώσεων του SEPA. Περιέχει διατάξεις για το πεδίο εφαρμογής του συστήματος, τους ρόλους και τις ευθύνες των συμμετεχόντων, επιχειρηματικούς και λειτουργικούς κανόνες και το νομικό και συμβατικό πλαίσιο.

Μια βασική δυσκολία που έπρεπε να ξεπεράσει το EPC κατά τη σύνταξη του κανονισμού για την Άμεση Χρέωση του SEPA ήταν το γεγονός ότι οι εθνικές πρακτικές για τη διαχείριση εντολών διαφέρουν σημαντικά όσον αφορά την έκδοση, την τροποποίηση και την ακύρωσή τους. Σε ορισμένες χώρες, ο οφειλέτης δίνει εντολή απευθείας στον πιστωτή χωρίς εμπλοκή του τραπεζικού τομέα στη διαχείριση της. Στις χώρες αυτές, ο χρεώστης έχει το ευρύτερο δικαίωμα να απορρίπτει τις άμεσες χρεώσεις. Σε άλλες χώρες, ο χρεώστης δίνει εντολή στην τράπεζά του, είτε απευθείας είτε μέσω του πιστωτή, για εκτέλεση της άμεσης χρέωσης. Η άμεση χρέωση του SEPA προσεγγίζει περισσότερο το πρώτο μοντέλο. Ωστόσο, στις εθνικές διαβουλεύσεις που διοργάνωσε το EPC στο τέλος του 2005, φάνηκε ότι σε αρκετές χώρες οι χρήστες είχαν επιφυλάξεις σχετικά με το επιλεγμένο μοντέλο. Κατά συνέπεια, το Δεκέμβριο του 2005, το EPC αποφάσισε να διερευνήσει κατά πόσο θα μπορούσαν να εφαρμοστούν πρόσθετες διαδικασίες για τη διαχείριση εντολών. Τα σχετικά πορίσματα πρέπει να παρουσιαστούν στην Ολομέλεια του EPC το Σεπτέμβριο του 2006 και είναι πιθανό ότι το EPC θα προσθέσει περαιτέρω επιλογές στο σημερινό σύστημα.

Είναι σαφές ότι το σύστημα άμεσων χρεώσεων που πρότεινε το EPC ταιριάζει ιδίως στις μαζικές πληρωμές από τους καταναλωτές προς τις εταιρίες, τους οργανισμούς κοινής ωφελείας ή τις δημόσιες υπηρεσίες (π.χ. λογαριασμοί ηλεκτρικού ρεύματος ή πληρωμές φόρων). Το σύστημα αυτό δεν είναι τόσο κατάλληλο για συναλλαγές μεταξύ εταιριών που κατά κανόνα απαιτούν διαφορετικές παραμέτρους (π.χ. μικρότερο χρόνο ανάκλησης και μικρότερο χρόνο εκτέλεσης). Το EPC

συμφώνησε το Δεκέμβριο του 2005 να εξετάσει την πιθανότητα καθορισμού επιλογών στο πλαίσιο του συστήματος που θα ταίριαζαν καλύτερα σε αυτή την κατηγορία πληρωμών. Το Ευρωσύστημα ενθαρρύνει το EPC να συνεχίσει αυτές τις εργασίες για την εξεύρεση κατάλληλης λύσης για τους εταιρικούς πελάτες. Ωστόσο, είναι σημαντικό η δυνατότητα επιλογής να δοθεί τόσο στον πιστωτή, που μπορεί ενδεχομένως να προσφέρει μία ή περισσότερες επιλογές, όσο και στον χρεώστη, που μπορεί ενδεχομένως να αποφασίζει αν θα δεχτεί ή όχι τις επιλογές που προσφέρει ο πιστωτής. Αυτό σημαίνει ότι ο τραπεζικός τομέας θα πρέπει να είναι σε θέση να επεξεργάζεται όλες τις λύσεις και τα εθνικά σχέδια υλοποίησης δεν θα πρέπει να αποτρέπουν τη χρήση κάποιας από αυτές.

Τέλος, στη διάρκεια του σχεδιασμού του κανονισμού για την άμεση χρέωση του SEPA, το Ευρωσύστημα επεσήμανε επανειλημμένα ότι ένα βασικό κριτήριο επιτυχίας του νέου συστήματος είναι η *δυνατότητα πλήρους πρόσβασης σε όλες τις χρεώστριες τράπεζες* από οποιαδήποτε συναλλαγή άμεσης χρέωσης του SEPA. Αυτό προϋποθέτει ότι όλες οι τράπεζες της ζώνης του ευρώ θα είναι σε θέση να λαμβάνουν εντολές άμεσης χρέωσης από τις πιστώτριες τράπεζες χρησιμοποιώντας το νέο σύστημα και πρότυπα. Η τρέχουσα μορφή του κανονισμού δεν παρέχει στοιχεία για τον τρόπο επίτευξης της δυνατότητας πλήρους πρόσβασης. Το EPC καλείται να εξετάσει αυτό το ζήτημα χωρίς καθυστέρηση, το αργότερο μέχρι το Σεπτέμβριο του 2006, προκειμένου να εξασφαλίσει ότι τα σχετικά μέτρα θα έχουν θεσπιστεί πριν το σύστημα άμεσης χρέωσης του SEPA διατεθεί σε όλους τους χρήστες τον Ιανουάριο του 2008.

2.3 ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΜΕ ΚΑΡΤΑ

Ο ΣΤΟΧΟΣ

Οι πληρωμές με κάρτα είναι βολικές για τους χρηστές και η διεκπεραίωσή τους σχετικά οικονομική για το τραπεζικό σύστημα. Τα πλεονεκτήματα των πληρωμών με κάρτα είναι πολύ μεγάλα όσον αφορά τις πληρωμές που

πραγματοποιούνται παρουσία του κατόχου της κάρτας, αφού η μόνη εναλλακτική λύση είναι τα μετρητά και, σε ορισμένες χώρες, οι επιταγές. Ο SEPA για τις κάρτες στοχεύει στη μετάβαση των εγχώριων υπηρεσιών από εθνικό επίπεδο σε επίπεδο ζώνης ευρώ. Συνεπώς, ο *τελικός στόχος* του σχεδίου SEPA σε αυτό τον τομέα είναι να διευκολύνει την ανάπτυξη του μέσου αυτού, τόσο από την πλευρά της προσφοράς (τράπεζες) όσο και από την πλευρά της ζήτησης (κάτοχοι κάρτας, έμποροι) σε όλη τη ζώνη του ευρώ χωρίς διάκριση εντός του SEPA μεταξύ των εθνικών και διασυνοριακών πληρωμών. Σήμερα με μια εθνική (χρεωστική) κάρτα, οι κάτοχοι κάρτας είναι σε θέση να πραγματοποιούν πληρωμές σε όλη τη χώρα, χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς. Στο μέλλον, με μια εγχώρια κάρτα, οι κάτοχοι κάρτας θα πρέπει να είναι σε θέση να πραγματοποιούν πληρωμές σε όλη τη ζώνη του ευρώ. Συνεπώς, τα εθνικά συστήματα καρτών θα πρέπει να βρουν το τρόπο να επεκτείνουν τα δίκτυα αποδοχής συναλλαγών με κάρτα σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ. Κάθε κάτοχος κάρτας θα πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιεί την κάρτα του σε οποιαδήποτε αυτόματη ταμειολογιστική μηχανή (ATM) ή σημείο πώλησης (point of sale – POS) (εφόσον η τράπεζα ή ο έμπορος αποδέχεται το είδος/επωνυμία της εν λόγω κάρτας), με λογικό κόστος και ανεξάρτητα από τη χώρα έκδοσης της κάρτας. Ο έμπορος θα πρέπει να μπορεί να επιλέγει τη συνεργασία με οποιαδήποτε αποδέκτρια τράπεζα εγκατεστημένη σε οποιαδήποτε χώρα εντός της ζώνης του ευρώ. Όταν ένα σύστημα καρτών θεσπίζει διατραπεζική χρέωση (interchange fee), δεν θα πρέπει να υπάρχει διαφορά στο επίπεδο της χρέωσης βάσει γεωγραφικών παραγόντων.

ΤΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ SEPA

Το Ευρωσύστημα αναμένει ότι *μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2008*:

- όλες οι τεχνικές και συμβατικές διατάξεις, επιχειρηματικές πρακτικές και πρότυπα που είχαν οδηγήσει σε κατακερματισμό της ζώνης του ευρώ σε εθνικό επίπεδο θα έχουν εξαλειφθεί,

- θα έχουν καθοριστεί κατάλληλες τεχνικές και συμβατικές διατάξεις, επιχειρηματικές πρακτικές και πρότυπα (ιδίως, τα τεχνικά πρότυπα για κάρτες, συσκευές αποδοχής (POS και ATM), διασυνδέσεις επικοινωνίας, πλατφόρμες επεξεργασίας κ.λπ.) που θα διασφαλίζουν τη διαλειτουργικότητα και επομένως την ευελιξία και ανεξαρτησία στην επιλογή των παρόχων υπηρεσιών,
- σε περίπτωση θέσπισης διατραπεζικής χρέωσης, μια διαφανής μεθοδολογία με βάση το κόστος θα πρέπει να έχει καθοριστεί και να έχει υποβληθεί προς έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή,
- θα πρέπει να έχει αναπτυχθεί μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τον περιορισμό της απάτης με κάρτες, ιδίως σε διασυνοριακό πλαίσιο.

Μέχρι το τέλος του 2010, θα πρέπει να έχει επιτευχθεί ο τελικός στόχος του SEPA. Όλα τα συστήματα καρτών θα πρέπει να είναι συμβατά με το πρότυπο EMV, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης προσωπικού αριθμού αναγνώρισης (PIN). Στους κατόχους κάρτας και στους εμπόρους θα προσφέρονται δύο μόνο μορφές υπηρεσιών: μια εγχώρια μορφή υπηρεσίας, πανομοιότυπη για όλη τη ζώνη του ευρώ, και μια διεθνής μορφή υπηρεσίας για τους κατόχους κάρτας της ζώνης του ευρώ που ταξιδεύουν εκτός της ζώνης του ευρώ.

ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ;

Το πλαίσιο του SEPA για τις κάρτες, όπως το ενέκρινε το EPC το Σεπτέμβριο του 2005, αποβλέπει στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος χωρίς τεχνικούς, νομικούς ή εμπορικούς φραγμούς που θα απέτρεπαν τα ενδιαφερόμενα μέρη (συστήματα καρτών, κατόχους κάρτας, εκδότες, αποδέκτες συναλλαγών και εμπόρους) να χρησιμοποιούν ή να παρέχουν υπηρεσίες για πληρωμές με κάρτα χωρίς συνοριακούς περιορισμούς εντός της ζώνης του ευρώ. Εάν ληφθεί υπόψη ότι ήταν απαραίτητη η σύμφωνη γνώμη των εθνικών τραπεζικών κοινοτήτων που δραστηριοποιούνται σε χώρες με πολύ

διαφορετικά συστήματα καρτών, το πλαίσιο του SEPA για τις κάρτες μπορεί να θεωρηθεί πολύτιμο επίτευγμα. Ωστόσο, είναι σχετικά γενικό και επιτρέπει πολλές ερμηνείες. Από την άποψη αυτή, το Ευρωσύστημα αναμένει τώρα ότι το EPC θα καθορίσει κριτήρια συμβατότητας που θα χρησιμοποιούνται για τη πιστοποίηση της συμβατότητας ή μη συστημάτων με το πλαίσιο του SEPA για τις κάρτες. Αυτό θα βοηθήσει τόσο το EPC όσο και το Ευρωσύστημα να παρακολουθούν την πρόοδο προς τον τελικό στόχο του SEPA όσον αφορά τις κάρτες.

Τα συστήματα καρτών αποτελούν μέρος της υποδομής της αγοράς. Η λειτουργία τους εξαρτάται από την επίτευξη πολύ μεγάλων οικονομικών κλίμακας και επίσης από τις επιδράσεις των δικτύων. Επομένως, όπως εξηγείται στην Ενότητα 1.1.8, η ενοποίηση του SEPA είναι απαραίτητη, ακόμη και αν πραγματοποιηθεί με πολύ αργούς ρυθμούς. Είναι σημαντικό το μελλοντικό ευρωπαϊκό μοντέλο να παρέχει πολύ υψηλό επίπεδο αποτελεσματικότητας.

Επί του παρόντος, σε κάθε χώρα της ζώνης του ευρώ, λειτουργεί τουλάχιστον ένα σύστημα καρτών σε εθνικό επίπεδο, παρέχοντας σε γενικές γραμμές υψηλό επίπεδο υπηρεσιών σε λογικές τιμές. Οι περισσότερες τράπεζες συμμετέχουν σε τουλάχιστον ένα διεθνές σύστημα, το οποίο χρησιμοποιείται για συναλλαγές που πραγματοποιούνται εκτός της χώρας. Η μεταφορά αυτού του επιτυχημένου μοντέλου στη ζώνη του ευρώ απαιτεί την εμφάνιση ευρωπαϊκών συστημάτων που θα εξυπηρετούν μέρος ή το σύνολο του SEPA, σε συνδυασμό με συνεχή προσφυγή σε διεθνή συστήματα καρτών για πανευρωπαϊκή πρόσβαση ή/και συναλλαγές εκτός της ζώνης του ευρώ. Τα διεθνή συστήματα καρτών θα μπορούσαν να συγκαταλέγονται μεταξύ αυτών των συστημάτων της ζώνης του ευρώ, υπό την προϋπόθεση ότι, αντί να παρέχουν σήμερα τις δύο μορφές εθνικών και διασυνοριακών πληρωμών, θα αρχίσουν να παρέχουν μια διπλή μορφή υπηρεσίας που θα αφορά συναλλαγές εντός και εκτός της ζώνης του ευρώ.

Άλλες λύσεις για την εκπλήρωση των στόχων του SEPA θα μπορούσαν να παρέχονται από ένα ή περισσότερα υφιστάμενα εθνικά συστήματα ή μέσω συμμαχιών μεταξύ υφιστάμενων συστημάτων καρτών (τόσο εθνικών όσο και διεθνών).

Το Ευρωσύστημα αναγνωρίζει τα πλεονεκτήματα των διαφόρων επιλογών και θα παρακολουθήσει με ενδιαφέρον τις προθέσεις τόσο των τραπεζών όσο και των συστημάτων καρτών. Ωστόσο, το Ευρωσύστημα κατανοεί ότι οι επιλογές μπορούν να εφαρμοστούν μέχρι το τέλος του 2010 μόνο εάν τα πρότυπα διαλειτουργικότητας καταστούν γρήγορα διαθέσιμα, επιτρέποντας τη μείωση του μέσου κόστους των συναλλαγών με κάρτα. Σε αυτό το πλαίσιο, το Ευρωσύστημα αναμένει ότι οι τράπεζες και τα συστήματα καρτών θα λάβουν υπόψη την άποψη των ενδιαφερόμενων μερών, ιδίως των ενώσεων εμπόρων και καταναλωτών, προκειμένου να διευκολυνθεί η εμφάνιση λύσεων ευνοϊκών για όλα τα μέρη και όχι μόνο για τον τραπεζικό τομέα. Πράγματι, το Ευρωσύστημα αναμένει ότι ο SEPA θα μειώσει, κατά μέσο όρο, το κόστος των συναλλαγών με κάρτα. Θα εκλάβει με πολύ αρνητικό τρόπο οποιαδήποτε πρωτοβουλία που θα οδηγούσε σε αδικαιολόγητη αύξηση του επιπέδου των χρεώσεων που επιβάλλονται επί του παρόντος σε εθνικό επίπεδο.

Τα διεθνή συστήματα καρτών θα διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στη διαδικασία ενοποίησης. Ο τραπεζικός τομέας θα στηριχθεί σε αυτά για να παρέχει, σε όλες τις περιπτώσεις, υπηρεσίες εκτός της ζώνης του ευρώ με την ίδια υψηλή ποιότητα όπως συμβαίνει με τη διασυνοριακή υπηρεσία που παρέχουν σήμερα. Θα έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν υπηρεσίες εντός της ζώνης του ευρώ αυτόνομα ή μέσω συμμαχιών. Το Ευρωσύστημα καλεί τα διεθνή συστήματα καρτών να μην χρησιμοποιήσουν τη μοναδική θέση που κατέχουν εκτός της ζώνης του ευρώ, για να προωθήσουν με τεχνητό τρόπο την ανταγωνιστική τους θέση στη ζώνη του ευρώ. Τα εθνικά συστήματα καρτών καλούνται να αναζητήσουν πιθανούς τρόπους για

το συντονισμό των δραστηριοτήτων τους, προκειμένου να επιτρέψουν στους πελάτες να εξακολουθούν να ωφελούνται σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ από μια υπηρεσία που είναι το ίδιο απλή, αποδοτική και χαμηλού κόστους όπως η σημερινή υπηρεσία σε εθνικό επίπεδο.

Το πλαίσιο του SEPA για τις κάρτες αναφέρεται εκτεταμένα στην τυποποίηση, αλλά με κάπως γενικούς όρους. Όσον αφορά την καταπολέμηση της απάτης, θα πρέπει να επαινεθεί η δέσμευση για επίτευξη πλήρους συμβατότητας με το πρότυπο EMV μέχρι το τέλος του 2010. Η υιοθέτηση ενιαίων προδιαγραφών EMV αποτελεί προϋπόθεση για την ολοκληρωμένη επιτυχία του εν λόγω μέτρου. Ωστόσο, εξακολουθεί να μην υπάρχει αναλυτικό σχέδιο εργασίας για την ανάπτυξη και εφαρμογή προτύπων για κάθε φάση της πληρωμής με κάρτα και την καταπολέμηση μορφών απάτης εκτός αυτών που καλύπτει το πρότυπο EMV.

Πέραν του πλαισίου του SEPA για τις κάρτες, το EPC αφιέρωσε δυναμικό για τη σύνταξη της *Μελέτης Ευκαιρίας και Σκοπιμότητας σχετικά με τη Βάση Δεδομένων Απάτης του πλαισίου του SEPA για τις κάρτες*. Το Ευρωσύστημα χαιρετίζει αυτή την πρωτοβουλία. Σκοπός της βάσης δεδομένων απάτης με κάρτα είναι να καταστήσει διαθέσιμα στις τράπεζες τα στοιχεία που αφορούν τα ποσοστά απάτης που αντιμετωπίζουν οι έμποροι. Βάσεις δεδομένων αυτού του είδους παρέχονται κατά κανόνα από μεμονωμένα συστήματα καρτών. Μια βάση δεδομένων αυτού του είδους που θα δημιουργηθεί σε επίπεδο ζώνης ευρώ θα έχει προφανώς αξία ως όργανο καταπολέμησης της απάτης, υπό την προϋπόθεση ότι είναι νομικά ορθή και βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια. Το Ευρωσύστημα είναι έτοιμο να συζητήσει αυτό το ζήτημα με το EPC.

Το πλαίσιο του SEPA για τις κάρτες είναι επίσης σχετικά άοριστο όσον αφορά τις *διατραπεζικές χρεώσεις*. Το Ευρωσύστημα κατανοεί ότι θα πρέπει να θεσπιστούν διασφαλίσεις όταν ο τραπεζικός κλάδος εξετάσει αυτό το θέμα, το οποίο εγείρει λεπτά ζητήματα όσον αφορά τον ανταγωνισμό. Αλλά η πρόοδος σε αυτό τον τομέα

είναι σημαντική. Το πλαίσιο του SEPA για τις κάρτες θα πρέπει να συμπληρωθεί με αρχές για μια πολιτική διατραπεζικών χρεώσεων. Το Ευρωσύστημα παρατηρεί ότι το πλαίσιο του SEPA για τις κάρτες επιτρέπει τη θέσπιση συμφωνιών για διατραπεζικές χρεώσεις εντός γεωγραφικών υπο-ομάδων μελών σε συστήματα καρτών. Το Ευρωσύστημα προτρέπει σθεναρά το EPC να επανεξετάσει αυτή τη διάταξη, επειδή η διαφοροποίηση μόνο βάσει γεωγραφικών παραγόντων δεν είναι συμβατή με την έννοια του SEPA. Σε κάθε περίπτωση, αν θεσπιστούν διατραπεζικές χρεώσεις, θα πρέπει να αντανακλούν τη μείωση του κόστους διεκπεραίωσης για πληρωμές με κάρτα εντός του SEPA.

2.4 ΜΕΤΡΗΤΑ, ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΚΑΙ ΆΛΛΑ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΜΙΚΡΗΣ ΑΞΙΑΣ ΕΚΤΟΣ SEPA

Παρ' όλο που οι πολίτες της ζώνης του ευρώ ζουν από την 1η Ιανουαρίου 2002 σε έναν SEPA για μετρητά, δηλαδή χρησιμοποιούν τα ίδια τραπεζογραμμάτια και κέρματα, το σύστημα παροχής μετρητών στη ζώνη του ευρώ χαρακτηρίζεται από τη συνύπαρξη πολλαπλών εθνικών υποδομών που βασίζονται σε διαφορετικά επιχειρηματικά μοντέλα. Αντίστοιχα, για τα πιστωτικά ιδρύματα και τους λοιπούς φορείς που κατ' επάγγελμα χειρίζονται μετρητά, δεν υπάρχει ακόμη ένας "Ενιαίος Χώρος Μετρητών σε Ευρώ" (Single Euro Cash Area – SECA). Είναι απαραίτητη η εναρμόνιση σε αυτό τον τομέα, επειδή τα μετρητά είναι, και πιθανότητα θα εξακολουθήσουν να είναι, το μέσο πληρωμής που χρησιμοποιείται πιο εκτεταμένα για πληρωμές.

Το Ευρωσύστημα και το EPC έχουν προχωρήσει σε εποικοδομητικό διάλογο για τον τρόπο επίτευξης μεγαλύτερης εναρμόνισης των συνθηκών διαχείρισης εκ μέρους των ΕθνΚΤ. Σκοπός είναι η δημιουργία ισότιμης βάσης, όπου οι βασικές λειτουργίες που θα εκτελούν οι ΕθνΚΤ θα μπορούν να είναι ανταλλάξιμες.

Καθώς τρίτα μέρη διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την προώθηση αποδοτικότητας όσον

αφορά την επεξεργασία μετρητών, το πλαίσιο του SECA αναγνωρίζει μια σειρά βέλτιστων πρακτικών που οι τράπεζες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη όταν αναθέτουν σε εξωτερικούς φορείς μέρος των δραστηριοτήτων τους που αφορούν την επεξεργασία μετρητών. Προτείνει επίσης τη διενέργεια διαλόγου με τρίτα μέρη σε ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος, πιο συγκεκριμένα το σχεδιασμό κοινών πρωτοβουλιών έναντι της παραχάραξης του ευρώ, τον εντοπισμό τρόπων για τη συγκράτηση του κοινωνικού κόστους των μετρητών και την επίτευξη κοινής αντίληψης για τα ζητήματα τυποποίησης. Όσον αφορά αυτό το τελευταίο ζήτημα, ενώ ορισμένα πρότυπα έχουν ήδη θεσπιστεί (π.χ. κοινός ορισμός των κατάλληλων/ακατάλληλων προς κυκλοφορία τραπεζογραμμάτων), ορισμένα άλλα παραμένουν σε εκκρεμότητα, π.χ. η συσκευασία τραπεζογραμμάτων και κερμάτων, απαιτήσεις ασφαλείας για τη μεταφορά μετρητών σε ευρώ που έχουν ως κοινό στόχο την ανταλλαξιμότητα.

Οι επιταγές και άλλα μέσα εκτός του SEPA δεν θα χρησιμοποιούνται διασυννοριακά εντός της ζώνης του ευρώ. Επομένως, αυτά τα μέσα θα εξαλειφθούν τελικά όταν καταστεί σαφές στους χρήστες τους ότι άλλα μέσα πληρωμής παρέχουν καλύτερες υπηρεσίες. Μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2008, αναμένεται ότι οι εθνικές τραπεζικές κοινότητες στη ζώνη του ευρώ θα έχουν θεσπίσει στρατηγική για την προώθηση της χρήσης εναλλακτικών ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής, τον περιορισμό της μεταφοράς κόστους και την παροχή στους πελάτες διαφάνειας στις τιμές. Μέχρι το τέλος του 2010, μόλις οι πελάτες υιοθετήσουν τα μέσα του SEPA, η χρήση επιταγών και άλλων μέσων εκτός του SEPA αναμένεται να ακολουθήσει σαφή καθοδική πορεία (όμως, τα εθνικά μέσα πληρωμής για τα οποία δεν υπάρχει διαθέσιμη εναλλακτική λύση του SEPA θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν όσο διάστημα υπάρχει ζήτηση για αυτά). Επειδή η χρήση μέσων που δεν ανήκουν στον SEPA είναι τόσο διαφορετική μεταξύ των χωρών, γίνεται κατανοητό ότι αυτή η διαδικασία θα παρακολουθείται σε εθνικό επίπεδο και ότι το EPC δεν θα συμμετέχει.

2.5 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΜΙΚΡΗΣ ΑΞΙΑΣ

Ο ΣΤΟΧΟΣ

Ο τελικός στόχος του SEPA σε αυτό τον τομέα είναι τριπλός: πρώτον, τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας πρέπει να είναι σε θέση να διεκπεραιώνουν τα μέσα του SEPA και να είναι πλήρως διαλειτουργικά, δεύτερον, οι υφιστάμενες υποδομές της αγοράς θα πρέπει να ενοποιηθούν προκειμένου να εκμεταλλευτούν τις οικονομίες κλίμακας και, τρίτον, η σύγχρονη τεχνολογία θα πρέπει να επιτρέπει την περαιτέρω μείωση του κόστους. Αναμένεται ότι αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να μειωθούν σημαντικά ο αριθμός των υποδομών εκκαθάρισης και διακανονισμού πληρωμών μικρής αξίας και το κόστος που σχετίζεται με τις υπηρεσίες αυτές. Ωστόσο, το Ευρωσύστημα συμφωνεί με τις τράπεζες ότι η διαδικασία αυτή θα πρέπει να καθοδηγείται από την αγορά. Αυτό επομένως προϋποθέτει χρόνο και μπορεί να μην έχει ολοκληρωθεί πλήρως μέχρι το τέλος του 2010.

ΤΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ SEPA

Μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2008, το Ευρωσύστημα αναμένει ότι οι υποδομές πληρωμών μικρής αξίας θα διεκπεραιώνουν σε εθνικό επίπεδο τόσο “παλαιά” εθνικά μέσα όσο και “νέα” μέσα του SEPA, που σημαίνει ότι θα πρέπει να είναι σε θέση να λαμβάνουν και να διεκπεραιώνουν πληρωμές που διενεργούνται με τα πανευρωπαϊκά μέσα παράλληλα με τις εθνικές πληρωμές. Από πρακτική άποψη, αυτό σημαίνει ότι, για μια μεταβατική περίοδο, οι υποδομές πληρωμών μικρής αξίας θα πρέπει να διεκπεραιώνουν πανευρωπαϊκά και εθνικά πρότυπα, καθώς και να πραγματοποιούν ενδεχομένως μετατροπές από το ένα στο άλλο. Η ικανότητα διεκπεραίωσης πανευρωπαϊκών μέσων πληρωμής αποτελεί προαπαιτούμενο προκειμένου να διασφαλιστεί η διαθεσιμότητα αυτών των μέσων σε πελάτες μέχρι το 2008.

Μέχρι το τέλος του 2010, όλες οι υποδομές εκκαθάρισης και διακανονισμού πληρωμών

μικρής αξίας στη ζώνη του ευρώ θα διεκπεραιώνουν εντός της ζώνης του ευρώ τα μέσα του SEPA. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, θα πρέπει να είναι πλήρως διαλειτουργικές, που σημαίνει ότι θα πρέπει να είναι σε θέση να αποστέλλουν ή να λαμβάνουν, άμεσα ή έμμεσα, εντολές πληρωμής από οποιαδήποτε τράπεζα εντός της ζώνης του ευρώ.

ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ;

Για να προωθήσει την υιοθέτηση του SEPA από τις υποδομές εκκαθάρισης και διακανονισμού πληρωμών μικρής αξίας της ζώνης του ευρώ, το EPC διερευνά επί του παρόντος τη θέσπιση ενός πλαισίου για την εξέλιξη των υποδομών εκκαθάρισης και διακανονισμού μικρής αξίας εντός του SEPA, συμπεριλαμβανομένων αρχών για τη συμβατότητα του συστήματος του SEPA. Το Ευρωσύστημα ενθαρρύνει τις εργασίες σε αυτό τον τομέα, καθώς το 2005 το επίκεντρο του ενδιαφέροντος μετακινήθηκε. Όπως αντανακλάται στην Τρίτη Έκθεση Προόδου, οι τράπεζες, ως χρήστες ή ενδιαφερόμενα μέρη των υφιστάμενων υποδομών εκκαθάρισης και διακανονισμού πληρωμών μικρής αξίας, προώθησαν αρχικά την έννοια ενός πανευρωπαϊκού αυτοματοποιημένου συστήματος εκκαθάρισης (pan-European automated clearing house – PEACH), το οποίο θα απαιτούσε από τις τράπεζες είτε να κλείσουν το δικό τους σύστημα και να χρησιμοποιήσουν άλλη υποδομή είτε να μετατρέψουν αποδεδειγμένες και αποδοτικές εθνικές ρυθμίσεις σε PEACH. Το 2005, κατέστη ολοένα και πιο σαφές ότι εξεταζόταν μια τρίτη εναλλακτική λύση, καθώς αρκετά υφιστάμενα αυτοματοποιημένα συστήματα εκκαθάρισης εξέφρασαν την πρόθεσή τους να γίνουν συμβατά με το SEPA χωρίς να μετατραπούν απαραίτητα σε PEACH. Υπό την προϋπόθεση ότι οι απαιτήσεις για συμβατότητα του SEPA θα διατυπωθούν σωστά και ότι δεν υπάρχουν εμπόδια στον ανοικτό και δίκαιο ανταγωνισμό μεταξύ των παρόχων PEACH και των υποδομών που είναι συμβατών με τον SEPA (π.χ. καμία μεταφορά κόστους μεταξύ της διεκπεραίωσης εθνικών μέσων και μέσων συμβατών με τον SEPA), το Ευρωσύστημα δεν προβλέπει ότι θα υπάρξουν προβλήματα με αυτή την πιο ανοικτή προσέγγιση. Το Ευρωσύστημα θα ενθαρρύνει

τόσο τη μετάπτωση των εθνικών υποδομών στις υποδομές που είναι συμβατές με το SEPA όσο και τη θέσπιση πρόσθετων παρόχων PEACH, προκειμένου να δημιουργηθεί ο απαραίτητος ανταγωνισμός στην αγορά.

Προκειμένου οι υφιστάμενες υποδομές πληρωμών μικρής αξίας να καταστούν συμβατές με τον SEPA, θα πρέπει να είναι σε θέση να λαμβάνουν ή να αποστέλλουν πληρωμές από και προς όλες τις τράπεζες στη ζώνη του ευρώ, άμεσα ή έμμεσα μέσω των διαμεσολαβητριών τραπεζών ή μέσω συνδέσεων μεταξύ υποδομών. Προαπαιτούμενο για τη θέσπιση συνδέσεων μεταξύ υποδομών είναι η υιοθέτηση κοινών προτύπων για την ανταλλαγή εντολών πληρωμής μεταξύ των συστημάτων. Χωρίς τυποποιημένες μορφές μηνυμάτων και κωδικούς αναγνώρισης τραπεζών και πελατών, η ανάγκη για παρέμβαση με μη μηχανικά μέσα θα επιβραδύνει τη διεκπεραίωση και θα την κάνει πιο ακριβή. Αυτή η διαδικασία είναι παρόμοια με τη θέσπιση συνδέσεων μεταξύ συστημάτων διακανονισμού σε συνεχή χρόνο που κατέστησαν δυνατή τη δημιουργία του συστήματος TARGET. Το Ευρωσύστημα καλεί τις υποδομές εκκαθάρισης και διακανονισμού πληρωμών μικρής αξίας της ζώνης του ευρώ που παρέχουν οι ΕθνΚΤ και ο ιδιωτικός τομέας να δημιουργήσουν το κατάλληλο πλαίσιο, προκειμένου να συζητήσουν πώς θα μπορούσε να επιτευχθεί πλήρης διαλειτουργικότητα.

Μόλις τα κοινά πρότυπα για μηνύματα και στοιχεία γίνουν διαθέσιμα, καμία υποδομή δεν θα μπορεί να αρνηθεί τη θέσπιση σύνδεσης με μια άλλη. Οι συναλλαγές μεταξύ υποδομών θα μπορούσαν να διακανονίζονται μέσω του TARGET2. Επιπλέον, θα πρέπει να εξαλειφθούν οι τρέχοντες περιορισμοί πρόσβασης λόγω γεωγραφικών παραγόντων. Παράλληλα, θα πρέπει να εκλείψει οποιαδήποτε υποχρέωση για διεκπεραίωση ορισμένων τύπων πληρωμών από συγκεκριμένη υποδομή. Η εξάλειψη περιορισμών πρόσβασης και φραγμών εισόδου συνεπάγεται επίσης ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να είναι σε θέση να επιλέξουν τη χρήση υποδομών εκκαθάρισης και διακανονισμού με βάση τις υπηρεσίες και τις

τιμές. Θα πρέπει να διασφαλιστεί πλήρης διαφάνεια υπηρεσιών και τιμολόγησης. Συνολικά, αναμένεται ότι, λόγω πιέσεων της αγοράς, ορισμένες υποδομές θα εξαφανιστούν σταδιακά, ιδίως στο τέλος του επενδυτικού τους κύκλου, όταν οι κάτοχοι ή οι χρήστες του συστήματος συνειδητοποιήσουν ότι θα μπορούσαν να βρουν καλύτερες υπηρεσίες σε κάποιο άλλο μέρος της ζώνης του ευρώ.

2.6 ΠΡΟΤΥΠΑ

Ένα από τα επιτεύγματα του EPC όσον αφορά τη διαχείριση ήταν να φέρει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζικών Προτύπων υπό την αιγίδα του EPC. Η αλλαγή αυτή ήταν απαραίτητη προκειμένου να οργανωθεί πιο αποτελεσματικά το έργο του τραπεζικού κλάδου στον τομέα της τυποποίησης.

Προκειμένου οι πληρωμές εντός του SEPA να γίνουν πιο αποδοτικές, είναι σημαντικό να υπάρξει συμφωνία για τα ολικά πρότυπα (end-to-end), ώστε να μεγιστοποιηθεί το επίπεδο αυτοματοποιημένης επεξεργασίας (straight-through processing). Ως προς αυτή την άποψη, η υιοθέτηση προτύπων για τα μηνύματα αποτέλεσε σημαντικό επίτευγμα. Το EPC αποφάσισε, κατά κανόνα, να επιλέξει το πρότυπο ISO 20022 – UNiVersal Financial Industry message standard (UNIFI) (πρότυπο μηνύματος του χρηματοπιστωτικού κλάδου) και μια γλώσσα που βασίζεται στη μορφή XML. Το EPC υπέγραψε Μνημόνιο Συμφωνίας με τη SWIFT, σύμφωνα με το οποίο η SWIFT θα είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη μηνυμάτων για τα συστήματα μεταφοράς πιστώσεων και άμεσης χρέωσης του SEPA. Επιπλέον, ο ορισμός του μοντέλου δεδομένων του SEPA, η απόφαση να προταθεί η χρήση των μηνυμάτων UNIFI από τους πελάτες προς τις τράπεζες και η θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών εφαρμογής αποτέλεσαν επίσης θετικές εξελίξεις. Όπως αναφέρει το EPC, είναι σημαντικό το μοντέλο στοιχείων του SEPA να επιτρέπει την εφαρμογή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας πέραν των βασικών υπηρεσιών. Τα πρότυπα για τις συναλλαγές με κάρτα δεν ξεφεύγουν από το

πεδίο εφαρμογής του EPC και αποτελούν μέρος των προσδοκιών για το 2008, όπως αναφέρεται στην Ενότητα 2.3.

Είναι επίσης σημαντικό να ολοκληρωθούν γρήγορα οι εργασίες για δύο εναπομείναντα ζητήματα: τους κωδικούς αναγνώρισης που είναι απαραίτητοι για τα μέσα πληρωμής του SEPA (μόνο ο IBAN ή και ο Κωδικός Αναγνώρισης Τράπεζας (Bank Identifier Code – BIC;)) και τα πρότυπα ασφαλείας για συναλλαγές πληρωμής.

Η ευρεία διάθεση των κωδικών IBAN και BIC αποτελεί σημαντικό επίτευγμα για τον ευρωπαϊκό τραπεζικό κλάδο. Εξακολουθούν να υπάρχουν αμφιβολίες αν οι πελάτες μπορούν να χρησιμοποιούν μόνο το IBAN ή πρέπει να χρησιμοποιούν και το BIC. Ζητείται από το EPC να διευκρινίσει το ζήτημα αυτό, κατά προτίμηση πριν από τον Ιούνιο του 2006, προκειμένου να διευκολυνθεί η επικοινωνία μεταξύ των χρηστών. Το Ευρωσύστημα εκφράζει την ικανοποίησή του για τις εργασίες της Ομάδας Υποστήριξης σχετικά με τα Πρότυπα του EPC για την Τεχνολογία, τις Υποδομές και τη Λειτουργία με σκοπό την εξεύρεση μακροπρόθεσμης λύσης για την αναγνώριση τραπεζών και πελατών και τη δρομολόγηση πληρωμών. Συγκεκριμένα, το Ευρωσύστημα τονίζει την ανάγκη απλοποίησης των κωδικών αναγνώρισης τραπεζών και πελατών, με σκοπό την χάραξη πορείας προς ένα μακροπρόθεσμο σενάριο, αποφεύγοντας παρά πολλές αλλαγές για τους πελάτες.

Επιπλέον, το Ευρωσύστημα εκφράζει την ικανοποίησή του για τις δραστηριότητες που ξεκίνησε η Ομάδα δράσης για την Ασφάλεια Πληρωμών (Security of Payment Task Force – SPTF). Είναι σημαντικό η ολική ασφάλεια των πληρωμών με τα μέσα του SEPA (δηλαδή, κάρτες, μεταφορές πιστώσεων και άμεσες χρεώσεις) να διασφαλιστεί με εναρμονισμένο τρόπο βάσει βέλτιστων πρακτικών και προτύπων. Για τις κάρτες, αυτό προϋποθέτει ότι το EPC θα αναγνωρίσει τα πρότυπα ασφαλείας που καλύπτουν όλα τα στάδια της διαδικασίας συναλλαγών (βλ. Ενότητα 2.3) και ότι τα

πρότυπα αυτά, που θα εφαρμοστούν με εναρμονισμένο τρόπο, θα καταστούν μέρος του πλαισίου του SEPA για τις κάρτες. Για τις μεταφορές πιστώσεων και τις άμεσες χρεώσεις, η απόφαση της SPTF του EPC να αναλάβει την καταγραφή των εθνικών πρακτικών ασφαλείας για τον τομέα που καλύπτει τις συναλλαγές από τους πελάτες προς τις τράπεζες χαιρετίζεται ιδιαίτερα. Εάν αυτή η άσκηση καταγραφής διαπιστώσει ότι δεν υπάρχουν βασικές διαφορές μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών, τότε οι βέλτιστες πρακτικές που έχουν εντοπιστεί θα εξεταστούν για το πεδίο εφαρμογής του SEPA. Εάν, όμως, εντοπιστούν σημαντικές διαφορές, το EPC θα πρέπει να επεξεργαστεί ένα κοινό επίπεδο πρακτικών ασφαλείας. Ότι και αν συμβεί, το αποτέλεσμα θα πρέπει να αντανακλάται στα σχετικά συστήματα πληρωμών. Επιπλέον, το EPC θα πρέπει να εξετάσει τη διαλειτουργικότητα των συσκευών ασφαλείας και των ηλεκτρονικών εγγράφων με έμφαση στην ηλεκτρονική υπογραφή. Ο στόχος θα είναι να καταστεί διαθέσιμη μια σειρά βέλτιστων πρακτικών και προτύπων ασφαλείας για τα μέσα πληρωμής του SEPA που θα πρέπει να εφαρμοστούν το συντομότερο δυνατόν, το αργότερο όμως το 2010.

Στον τομέα της διαλειτουργικότητας, όσον αφορά τα συστήματα καρτών και τις υποδομές πληρωμών μικρής αξίας, το Ευρωσύστημα ενθαρρύνει σθεναρά το EPC να ξεκινήσει τις τεχνικές εργασίες το συντομότερο δυνατόν, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού κοινών διαδικασιών διακανονισμού για αυτές τις οντότητες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ACH	αυτοματοποιημένο σύστημα εκκαθάρισης (automated clearing house)
ATM	αυτόματη ταμειολογιστική μηχανή
BIC	κωδικός αναγνώρισης τράπεζας (Bank Identifier Code)
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕθνΚΤ	εθνική κεντρική τράπεζα
EMV	Europay International, MasterCard International, Visa International
EPC	Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (European Payment Council)
IBAN	διεθνής αριθμός τραπεζικού λογαριασμού (International Bank Account Number)
PEACH	πανευρωπαϊκό αυτοματοποιημένο σύστημα εκκαθάρισης (Pan-European Automated Clearing House)
PIN	προσωπικός αριθμός αναγνώρισης (Personal Identification Number)
POS	σημείο πώλησης (Point of Sale)
SECA	Ενιαίος Χώρος Μετρητών σε Ευρώ (Single Euro Cash Area)
SEPA	Ενιαίος Χώρος Πληρωμών σε Ευρώ (Single Euro Payments Area)
SPTF	Ομάδα δράσης (του EPC) για την ασφάλεια πληρωμών (Security of Payment Task Force)
SWIFT	Ένωση για τη Παγκόσμια Διατραπεζική Χρηματοοικονομική Τηλεπικοινωνία (Security for Worldwide Interbank Financial Telecommunication)
TARGET	Διευρωπαϊκό Αυτοματοποιημένο Σύστημα Ταχείας Μεταφοράς Κεφαλαίων σε Συνεχή Χρόνο (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system)
UNIFI	ITO 2002 – Παγκόσμιο πρότυπο μηνυμάτων του χρηματοπιστωτικού κλάδου (UNiversal Financial Industry message standard)

